

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární a preprimární edukace

Využití moderních technologií ve výuce českého jazyka
na malotřídní škole

Diplomová práce

Autor: Michaela Kollertová
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. et. Mgr. Marie Hubálovská, Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: **2016/2017**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Michaela Kollertová
Osobní číslo:	P111190
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy (1. stupeň)
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název tématu:	Využití moderních technologií ve výuce českého jazyka na malotřídní škole
Zadávající katedra:	Ústav primární a preprimární edukace

Zásady pro vypracování:

Diplomová práce je zaměřena na využití moderních technologií ve výuce českého jazyka na 1.stupni základní školy. Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude zaměřena na charakteristiku malotřídních škol, výukové prostředky a metody, na alternativní metody výuky, na informační a komunikační technologie použitelné při e-learningu ve školství. Praktická část bude obsahovat e-learningové materiály pro výuku českého jazyka na 1.stupni a metodický materiál pro pedagogii. Součástí praktické části bude evaluace e-learningových materiálů metodami kvalitativního výzkumu (pozorování a skupinový rozhovor).

Vedoucí diplomové práce:	Mgr. et Mgr. Marie Hubálovská, Ph.D.
	Katedra technických předmětů

Oponent diplomové práce:	doc. PaedDr. Martina Maněnová, Ph.D.
--------------------------	---

Datum zadání diplomové práce:	27.11.2014
-------------------------------	-------------------

Termín odevzdání diplomové práce:	
-----------------------------------	--

doc. PhDr. MgA. František Vaniček,
Ph.D.
děkan

PhDr. Pavel Zíkl, Ph.D.
vedoucí katedry

Poděkování

Děkuji Mgr. et. Mgr. Marii Hubálovské, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady při jejím zpracování a čas, který mi věnovala.

Mé poděkování patří také mé rodině za její podporu při studiu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 23. 6. 2017

Anotace

KOLLERTOVÁ, Michaela. *Využití moderních technologií ve výuce českého jazyka na malotřídní škole*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. s. 88. Diplomová práce

Diplomová práce je zaměřena na využití moderních technologií ve výuce českého jazyka na 1. stupni základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část je zaměřena na charakteristiku malotřídních škol, výukové prostředky a metody, na alternativní metody výuky, na informační a komunikační technologie použitelné při e-learningu ve školství.

Praktická část obsahuje e-learningové materiály pro výuku českého jazyka na 1. stupni a metodický materiál pro pedagogy. Součástí praktické části je evaluace e-learningových materiálů metodami kvalitativního výzkumu (pozorování, skupinový rozhovor a dotazníkové šetření).

Klíčová slova: malotřídní škola, vyučovací metody, e-learning, Hot Potatoes

Anotation

KOLLERTOVÁ, Michaela. *The Use of Modern Technology in Teaching the Czech Language in Composite Class Schooling*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 88 pp. Diploma Thesis.

The Diploma Thesis is aimed to use of modern technology in teaching the Czech language on the first degree of primary school. This Thesis is divided into theoretical and practical parts.

The theoretical part is focused on characterization of the first degree of primary schools with composite classes, teaching means and methods, alternative teaching methods and Information and communication technologies used in e-learning in education.

The Practical part contains the e-learning materials for teaching the Czech Language on the first degree of primary school. Practical part also contains methodical material for teachers.

This part includes the evaluation of the e-learning materials by methods of qualitative research (observation, group conversation and questionnaire).

Keywords: school with composite class, teaching methods, e-learning, Hot Potatoes

Obsah

1. Úvod.....	10
Teoretická část	11
2. Malotřídní škola.....	11
2.1 Charakteristické znaky malotřídních škol	12
2.1.1 Systém ročníků a tříd na malotřídní škole	12
2.1.2 Systém vyučování na malotřídní škole	13
3. Didaktické prostředky ve výuce	14
3.1 Výukové metody	15
4. Klasické výukové metody s využitím v českém jazyce.....	17
4.1 Metody slovní.....	17
4.2 Metody názorně demonstrační	18
4.3 Metody dovednostně-praktické.....	19
4.4 Aktivizující metody výuky.....	19
4.5 Komplexní výukové metody	20
5. Alternativní metody	21
5.1 Charakteristika alternativních metod	21
5.2 Rysy alternativních metod.....	22
5.3 Vybrané alternativní metody využitelné v českém jazyce	23
5.3.1 Učení z textu	23
5.3.2 Diskuze	23
5.3.3 Brainstorming a myšlenkové mapy	24
5.3.4 Simulace a situační metody	25

5.3.5	Didaktická hra	25
5.3.6	Inscenační metody	26
5.3.7	Řešení problémů	26
5.3.8	Projektové vyučování	27
5.3.9	Programované učení	28
6.	Informační a komunikační technologie použitelné při e-learningu ve školství.....	29
7.	E-learning.....	30
8.	Výhody a nevýhody e-learningu.....	32
8.1	Blended e-learning	33
9.	LMS Moodle.....	34
9.1	Princip Moodle.....	34
10.	Hot Potatoes	35
10.1	Funkce Hot Potatoes	35
10.1.1	Moduly a jejich funkce	36
10.2	Výhody Hot Potatoes.....	37
10.3	Nevýhody Hot Potatoes	38
	Praktická část	39
11.	Vymezení cílů a metod	39
12.	Motivace žáků pro práci s informačními a komunikačními technologiemi	39
13.	Použití e-learningových aplikací žáky	40
14.	Vytváření didaktických materiálů pro učitele malotřídních škol s použitím e-learningu	48
14.1	1. vyučovací hodina.....	49
14.2	2. vyučovací hodina.....	52
14.3	3. vyučovací hodina.....	55

14.4	4. vyučovací hodina.....	57
14.5	5. vyučovací hodina.....	60
14.6	6. vyučovací hodina.....	62
14.7	7. vyučovací hodina.....	64
15.	Evaluace e-learningu.....	66
15.1	Pozorování žáků při práci s e-learningem	66
15.2	Dotazníkové šetření a skupinový rozhovor	67
15.2.1	Dotazníkové šetření	68
15.2.2	Skupinový rozhovor.....	69
16.	Digitální záznam	69
17.	Závěr	70
18.	Bibliografie	71
19.	Seznam obrázků a příloh.....	74
20.	Přílohy.....	75

1. Úvod

Život bez internetu si většina dětí a ani dospělých nedokáže, v dnešní době, představit. Je to zdroj informací, používaný hodně pro komunikaci mezi lidmi. Setkáváme se již nyní s tím, že zaměstnavatelé kladou nároky na znalost nových a moderních technologií u svých podřízených. I z toho důvodu se většina školních zařízení rozhodla pro modernizaci tříd, nákupem informační a komunikační technologie, díky níž probíhá i výuka. Ta se může odehrávat za pomoci e-learningu, který mezi žáky vzbuzuje zvědavost, motivaci a možnost individuality. K jeho využití je potřeba již zmíněného internetu. Umožňuje žákům zásadu názornosti, kterou ve svých vyučovacích hodinách aplikoval již Jan Amos Komenský. A jelikož se s tímto principem ztotožnil i T. G. Masaryk, zmínil J. A. Komenského ve své přednášce (1920): „...*požaduje názornosti ne uchem, pamětí, ale zrakem, okem máme vychovávat.*“

Diplomová práce se zabývá moderní technologií ve výuce českého jazyka na malotřídní škole a je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se nejprve věnuji tématu malotřídních škol a jejich specifickému systému vyučování. Dále se zabývám vyučovacími metodami a jejich širokým dělením. Na závěr teoretické části nastiňuji téma e-learningu, do něhož jsem zahrnula i popis softwaru Moodle a Hot Potatoes.

Praktická část přináší didaktické materiály, které jsou vytvořeny pro sedm vyučovacích hodin na malotřídní škole, v níž byl e-learning využit v podobě cvičení, vytvořených v aplikaci Hot Potatoes. Využitá metoda e-learningu byla v závěru práce evaluována hlavní metodou pozorování, skupinového rozhovoru a dotazníkovým šetřením.

Teoretická část

2. Malotřídní škola

„Za malotřídní školu je označována taková škola, v jejíž alespoň jedné třídě jsou vyučováni žáci více než jednoho ročníku“ (Trnková, Knotová, Chaloupková, 2010, s. 11). Vznik malotřídních škol má oporu v zákoně (platnému k dnešnímu datu) č. 561/2004 Sb., kde se v paragrafu 46, odstavci druhém uvádí: *„První stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň šestým až devátým ročníkem. V místech kde nejsou podmínky pro zřízení všech 9 ročníků, lze zřídit základní školu, která nemá všechny ročníky“*. Na základě výše uvedeného zákona byla vydána vyhláška 256/2012 Sb., která v paragrafu pět, druhém odstavci, výše citovanou pasáž zákona doplňuje: *„Na prvním stupni školy lze do jedné třídy zařadit žáky z více než jednoho ročníku prvního stupně.“*

Z toho plyne, že malotřídní škola, kterou Tupý (1978) označuje jako typ neplně organizované základní školy, je tvořena pouze prvním stupněm, který má méně než pět tříd. Jedná se pak o spojené ročníky v kombinovaných třídách, kde mohou být žáci všech pěti ročníků zapsáni v jedné třídě. Pro úplnost dodejme, že kombinované třídy se označují (podle vyhlášky 256/2012 Sb. § 8) římskými číslicemi, třídy stejného ročníku se rozliší velkým písmenem a v závorce se vyznačí řadovými číslovkami vyjádřenými arabskými číslicemi příslušné ročníky. To znamená například I. A (1., 2.).

Malotřídní školy jsou osvědčené jako organizační typ základní školy, která umožňuje dětem z venkovských a odlehlých malých obcí navštěvovat školu v místě bydliště nebo v jeho blízkosti. Okolo 35 % ze všech základních škol v České republice je právě tohoto typu (Trnková a kol., 2010).

„Vedle označení »malotřídní škola« se vyskytují i názvy »škola s menším počtem tříd«, »škola ménětřídní« (Tupý, 1978, s. 17). Či malotřídka. I já budu tato označení nadále ve své práci používat.

Základní malotřídní škola si klade stejné výchovné a vzdělávací cíle jako škola plně organizovaná.

2.1 Charakteristické znaky malotřídních škol

Vzhledem k tomu, že malotřídky se nejčastěji nacházejí na vesnicích, obvykle s méně než 1 500 obyvateli (Trnková a kol., 2010), jsou úzce spjaté s kulturním a společenským životem v obci. To znamená, že i sami jednotliví pedagogové často ovlivňují život a kulturu na vesnici a tím pádem se stávají všeobecně známými osobnostmi vesnice. Můžeme říci, že obec, která zřizuje vlastní malotřídní školu, přispívá pozitivně k identitě svých obyvatel (Průcha a kol., 2009).

Počet vyučujících obvykle odpovídá počtu tříd a pro sečtení všech zaměstnanců školy nám často stačí prsty na obou rukou. Toto já při své práci pedagoga oceňuji, a to hlavně kvůli možnosti rychlého předávání důležitých informací a poznatků, ohledně žáků, jejich rodičů a mezi kolegy.

2.1.1 Systém ročníků a tříd na malotřídní škole

Podle systému spojení žáků různých ročníků do jednotlivých tříd rozeznáváme školy jednotřídní, dvoutřídní, trojtřídní a čtyřtřídní. Ve škole jednotřídní jsou všichni žáci vyučováni v jedné třídě, jedním pedagogem současně. Jednotřídní škola může být se dvěma, třemi, čtyřmi nebo pěti ročníky. Dva učitelé vyučují na dvoutřídní škole, která je tvořena ze tří, čtyř nebo pěti ročníků. Trojtřídní škola je tvořena ze čtyř nebo z pěti ročníků. Posledním typem jsou školy čtyřtřídní, která je s pěti ročníky. *„Největší zastoupení mají dvoutřídní školy, naopak nejméně nacházíme čtyřtřídek. Přes 70 % malotřídek má otevřeno všech pět ročníků, 22 % vyučuje žáky čtyř ročníků, zbytek souboru doplňují školy s méně ročníky“* (Trnková a kol., 2010, s. 64).

V důsledku systému spojování, jak žáci odcházejí z vyšších ročníků a zároveň přicházejí žáci noví, nám vzniká různorodá kombinace žáků různých ročníků v jednotlivých třídách. Zpravidla se spojují ročníky druhý se čtvrtým, třetí s pátým a první zůstává samostatný (Nelešovská, Spáčilová, 2001). Naproti tomu, Brožová (2012) zastává názor, podle kterého je výhodnější spojovat žáky buď podle podobných ročníků, nebo nejmladší s nejstaršími. Podle mého názoru není možné definovat obecný klíč ke

spojování do tříd. Existuje totiž mnoho rozhodujících faktorů, jako je aktuální počet žáků, očekávaný počet prvňáků, skladba rozvrhu, obsah školního vzdělávacího programu, možnosti pedagogů a v neposlední řadě i zvyklosti na škole hrají podstatnou roli. Důležitou proměnnou je také počet dětí zařazených do inkluze a dětí se specifickými poruchami učení a chování.

Pro představu, na základní škole v Krakovanech (okres Kolín), je (toho času) struktura takováto: první ročník je vyučován samostatně, druhý s čtvrtým je spojen a logicky třetí spojen s pátým.

2.1.2 Systém vyučování na malotřídní škole

„Učitel by si měl být vědom toho, že cílem školy není pouze předávání a reprodukce poznatků, ale především naučit žáka učit se...“ (Kolář, Šikulová, 2007, s. 12). Tento fakt získává na významné důležitosti právě na malotřídce, protože častější střídání intencionálního, přímého a hromadného vedení hodiny a podstatně většího (než na plně organizované škole) podílu individualizovaného vzdělávání, to znamená, že učitel pracuje s jedním ročníkem, kdy ostatní se věnují samostatné práci, patří k jednomu z charakteristických znaků malotřídních škol. Přičemž samostatná práce, která rozvíjí aktivitu, myšlení, iniciativu, úsilí či vytrvalost, sleduje stejné vzdělávací a výchovné cíle, jako přímé vyučování. Učitel tedy musí výuku ve třídě zorganizovat tak, aby během vyučovací hodiny byli zaměstnáni žáci všech ročníků v dané třídě. Je tak výhodné každou vyučovací hodinu vhodným způsobem rozčlenit na střídající se základní úseky pro každý ročník. Například:

- prvotní opakování;
- výklad nové látky;
- navedení k řešení samostatné práce;
- kontrola provedené samostatné práce.

Z toho vyplývá, že vyučující zahájí hodinu se všemi ročníky paralelně motivačními aktivitami, například didaktickou hrou. Následuje zadání samostatné práce jednomu z ročníků. Meritum látky bylo probrané v minulých hodinách, je tedy žákům známé. Žáci

tohoto ročníku dále po daný čas pracují bez přímého vedení pedagoga a může jim být dovolena spolupráce, použití učebnic, pomůcek nebo jiných prostředků. V případě potíží se obrací na učitele. Během této doby pracuje učitel s druhým ročníkem a probíhá výklad nové látky nebo opakování. Nakonec zadává samostatnou práci. Následně obrací svou pozornost zpět na první ročník a zahájí výklad nové látky či opakování, případně i zkontroluje vypracování samostatné práce. Tento cyklus interakcí mezi učitelem, učivem a žáky, se může střídat i několikrát za jednu vyučovací hodinu. „*Při členění vyučovacích hodin dbáme také na to, aby se přímé vyučování a samostatná práce nestřídal příliš často, protože tímto postupem se tříští učivo. Žákům pak unikají obsahové souvislosti učební látky...*“ (Nelešovská, Spáčilová, 2001, s. 35).

„*Vyučování na jednotřídní škole klade na učitele velké nároky především v oblasti promýšlení a uskutečňování cíle a úkolu jednotlivých předmětů v různých ročnících*“ (Tupý, 1978, s. 18). Proto je vždy důležité zvolit ideální výukové prostředky a metody pro dosažení všech vytýčených cílů vyučovací hodiny a tím naplnit vzdělávací program pro všechny ročníky ve třídě. Ve stejném okamžiku a paralelně. Jedním z klíčů k úspěšnému vyučování je využití, vedle klasických výukových metod, i těch alternativních. Vhodná je také forma tematického vyučování, kdy se všichni žáci v kombinované třídě zabírají jedním společným tématem. Každý ročník pak do rozdílné hloubky a v různé kombinaci různých předmětů.

3. Didaktické prostředky ve výuce

Především v prvopočátcích školní docházky dítěte se od učitele očekává, že prostředí, ve kterém probíhá výchovně – vzdělávací proces, bude vytvářet a vylepšovat. Žákům předávat své vědomosti, motivovat je k poznávání dalších znalostí a k seberealizaci. Jelikož dobou přibývají a mění se některá fakta, je důležité, aby se učitel sebevzdělával, měl ponětí o aktuálních informacích a předával je žákům. K zajištění kvalitního vzdělávání napomáhají didaktické prostředky, které by měly být zvoleny efektivně v každé vyučovací hodině tak, aby vyučující dosáhl stanovených cílů. „*Didaktický prostředek označuje všechny předměty a jevy, které zajišťují, podmiňují*

a zefektivňují výuku a s použitím odpovídajících výukových metod a organizačních forem napomáhají při dosahování výchovně – vzdělávacích cílů“ (Průcha a kol., 2009, s. 258). Žákům didaktické prostředky napomáhají snadněji a srozumitelněji zvládnout učivo. Názorně umocňují, prohlubují a zintenzivňují informace ve vyučovacích hodinách (Průcha a kol., 2009).

Učitel má možnost využívat celou širokou škálu didaktických prostředků, které vedou k pozornosti a k vyšší účinnosti výuky. Používání musí být smysluplné a u žáků má rozvíjet jejich znalost, zkušenost, dovednost a čtenářskou gramotnost, kterou může následně dítě uplatnit v průřezových tématech a mezipředmětových vztazích. Žák má ve výuce možnost manipulovat s didaktickými prostředky, které si tvořivý učitel může vyrobit i sám.

Pro správné využití didaktických prostředků, je důležité si uvědomit jejich rozdělení. Dle Geschwinder a kol. (1995) členíme didaktické prostředky na materiální a nemateriální. Mezi materiální pomůcky Geschwinder a kol. uvedl vyučovací pomůcky, žákovské pomůcky, učebny a didaktickou techniku. K nemateriálním řadí vyučovací metody, organizační formy a vyučovací zásady.

3.1 Výukové metody

„Výukovou metodu chápeme jako koordinovaný, úzce propojený systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků orientovaný na dosažení výchovně-vzdělávacích cílů.“ (Maňák, 1997, s. 5). Při výběru metody je důležité nejdříve zvážit veškeré možnosti a jednotlivé faktory, jakými jsou: cíle a úkoly výuky, obsah a téma vyučovacích předmětů, zvláštnosti kolektivu a vnějších podmínek. V neposlední řadě „znalost základních zákonitostí výchovně-vzdělávacího procesu, které všechny vyučovací i učební aktivity determinují“ (Maňák, 1997, s. 6). K vymezujícím činitelům patří také individuální přístup k žákovi, ohled na jeho věk a vlastnosti. Při výuce je důležitá vzájemná spolupráce mezi učitelem a žáky. Učitel by měl projevit snahu a pomocí výukové metody vést žáka k určitému osamostatnění a vytvoření jeho osobitého učebního stylu (Zormanová, 2012).

Josef Maňák (1997) klasifikuje základní metody výuky podle hlediska didaktického, psychologického, logického, procesuálního, organizačního a interaktivního takto:

1. Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický
 - I. Metody slovní
 - i. Monologické metody (do této metody zařazujeme řeč, jako prostředek ke komunikaci, vysvětlení, výklad, přednáška, vyprávění)
 - ii. Dialogické metody (např. rozhovor, dialog, diskuze, beseda, brainstorming)
 - iii. Metody písemných prací (např. písemná cvičení, kompozice)
 - iv. Metody práce s textem (knihou, učebnicí)
 - II. Metody názorně-demonstrační
 - i. Pozorování předmětů a jevů
 - ii. Předvádění (předmětů, činností, pokusů, modelů, vlastností)
 - iii. Projekce statická a dynamická (promítání, animace, video)
 - iv. Demontrace statických obrazů (obrazy, schémata, grafy, nákresy)
 - v. Projekce statická a dynamická
 - III. Metody praktické
 - i. Nácvik pohybových a pracovních dovedností (jednoduché manuální činnosti)
 - ii. Žákovské laborování (studentské pokusy, laboratorní pokusy)
 - iii. Pracovní činnosti (v dílnách, na pozemku)
 - iv. Grafické a výtvarné činnosti (sestrojování grafů, rýsování schémat)
2. Metody z hlediska aktivity v samostatnosti žáků – aspekt psychologický
 - I. Metody sdělovací (učitel je aktivní a student pasivní, pouze naslouchá)
 - II. Metody samostatné práce žáků (žák pracuje samostatně)
 - III. Metody badatelské, výzkumné, problémové
3. Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický
 - I. Postup srovnávací
 - II. Postup induktivní
 - III. Postup deduktivní
 - IV. Postup analyticko-syntetický

4. Varianty metod z hlediska fází výchovně – vzdělávacího procesu-aspekt procesuální
 - I. Metody motivační
 - II. Metody expoziční (podávání učiva – výklad)
 - III. Metody fixační (procvičování, opakování, upevňování)
 - IV. Metody diagnostické (prověření)
 - V. Metody aplikační
5. Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků – aspekt organizační
 - I. Kombinace metod s organizačními formami výuky
 - II. Kombinace metod s vyučovacími pomůckami
6. Aktivizující metody-aspekt interaktivní
 - I. Diskusní metody (argumentace)
 - II. Situační metody (řešení problému, konflikt, incident)
 - III. Inscenační metody (sociální učení)
7. Didaktické hry (hry, soutěže)
8. Speciální metody (kombinace, specifické metody)

4. Klasické výukové metody s využitím v českém jazyce

4.1 Metody slovní

Od učitele českého jazyka, a nejen jeho, se vyžaduje používání spisovných slov a správná stylizace myšlenek ve vyučovacích hodinách.

„Při výuce je třeba si uvědomit, že slovo je nutno spojovat se smyslovým vnímáním, s praktickou činností, a také s myšlením“ (Víška, 2009, s. 11). Slovní metody v českém jazyce dělíme na monologické, dialogické a metodu práci s textem. Do monologických řadíme vyprávění, výklad a přednášku. Většina z nich funguje na jednostranné bázi, ve které informace předává učitel žákovi. V některých případech to může být však naopak, například u referátu. Dialogické metody chápeme jako rozhovor, dialog a diskuzi (Víška, 2009).

Do metody práce s textem řadíme například práci s učebnicí a encyklopedií. Žák se většinou pomocí této metody učí samostatnosti, vyhledává informace a provádí stručný zápis důležitých dat. Maňák a Švec (2003) poukazují, že ani nástupem internetu neztrácí práce s textem na významu. Bohužel však ze své praxe vím, že žáci textu většinou nerozumí a hlavní myšlenku autora nechápou správně. Proto práce s textem a čtení s porozuměním, by mělo být důležitou a nezbytnou součástí výuky.

4.2 Metody názorně demonstrační

Jedná se o metodu, která je založena na základě názornosti a opírá se o přímý názor. Vychází z předvádění jevů a počitků. Ve výuce českého jazyka jsou tyto znaky zdůrazněny moderními technickými prostředky, jako je počítač, tablet, film, televize, video a další.

Metody názorně demonstrační jsou rozdílné materiálem nebo technikou. Společný mají předvádějící element, kterým bývá učitel či zařízení a pozorovatelé, kterými jsou žáci.

Klade se důraz především na praktičnost, tedy na přímou manipulaci a styk s předmětem, v hodinách českého jazyka. Tím dochází k propojení školy a života. Žákům „*přináší nové podněty, impulsy a problémy z praxe do vyučování*“ (Víška, 2009, s. 12).

Do metod názorně demonstračních patří instruktáž. Podle Víšky (2009) se jedná o kombinovanou metodu, která je tvořena zároveň z vysvětlování, předvádění a vlastního nácviku činností.

4.3 Metody dovednostně-praktické

Jak už samotný název napovídá, jedná se o metodu, která je zaměřena na dovednosti a vědomosti žáka. Důraz v této metodě je především na praktičnost, manipulaci s předměty, pracovitost a techničnost. „Mezi dovednostně praktické metody řadíme napodobování, manipulování, laborování a experimentování, vytváření dovedností a produkci“ (Víška, 2009, s. 12). Z hlediska výsledného produktu v hodinách českého jazyka je pro nás důležitá metoda produkční, která se svou charakteristikou přináší výsledek v komunikační a slohové výchově (Víška, 2009)

4.4 Aktivizující metody výuky

Většina zmíněných metod funguje na již zmíněné jednostranné bázi, kdy v českém jazyce informace předává učitel žákovi. Dětem nezbývá tedy nic jiného než se výuce přizpůsobit učiteli. Avšak aktivizující metoda umožňuje žákovi se na procesu učení podílet. Učitel vyučuje individuálně k samotným dětem, přizpůsobuje se jim. Podle Víšky (2009) aktivizující metody řadíme do těchto pěti základních skupin:

- diskuzní metody;
- heuristické metody, metody řešení problémů;
- situační metody;
- inscenační metody;
- didaktické hry.

Diskuzní metodu v českém jazyce chápeme jako výukovou metodu, na základě, které dochází ke komunikaci mezi učitelem a žáky nebo jen žáky. V průběhu vyučování dochází k výměně informací, názorů a zkušeností diskutujících. Hlavním předmětem je problém a jeho řešení.

Při heuristické metodě, metodě řešení problémů, vyučující vymýšlí úlohu tak, aby žáka přesvědčil k samostatnému a odpovědnému řešení. Cílem této aktivizující metody je podle Víšky (2009) podpora v pátrání, objevování a hledání.

Třetím typem aktivizujících metod výuky jsou situační metody. „*Jde o postupy, při nichž se vychází z nějaké konkrétní situace, již je nutno řešit*“ (Víška, 2009, s. 14). U této metody se klade důraz na rozhodnost žáka ohledně výběru nejlepšího řešení.

Inscenační metoda spočívá v převzetí hrající role a následně v přehrání sociální situace, ve které se postavy ocitly. Žáci se díky tomu vžijí do určité role, kterou zrovna předvádějí.

Poslední metodou jsou didaktické hry. Ve vyučovacím procesu umožňují vzdělávat či procvičovat již získané dovednosti. Jsou vždy cíleně orientované. „*Je třeba se však vyvarovat jak didaktizace her na jedné straně, tak nerespektování sepětí didaktické hry s učním*“ (Průcha a kol., 2009, s. 197). Hra je nedílnou součástí života dětí. Stává se pro ně ve výuce silným motivačním podnětem.

4.5 Komplexní výukové metody

„*O těchto metodách lze říci, že rozšiřují akční rádius výukových metod o prvky organizace ve vyučování. Někteří odborníci je tedy považují spíše za organizační formy vyučování.*“ (Víška, 2009, s. 15). Maňák a Švec (2003, s. 131) uvádí: „*Jestliže tradiční výukové metody zajišťují zprostředkovávání vědomostí a dovedností především v kontextu požadavků kurikula a z hlediska logiky obsahu jednotlivých vyučovacích předmětů, aktivizující metody ve vysoké míře zohledňují participaci žáků na osvojovacím procesu, komplexní metody dále rozšiřují prostor výukových metod a prvky organizačních forem, didaktických prostředků a mnohem víc než předchozí skupiny metod reflektují též celkové cíle výchovy a vzdělávání.*“

Jedná se o metodické postupy, očekávající rozmanitou kombinaci prvků výchovného systému. Metody, organizační formy, didaktické prostředky apod.

5. Alternativní metody

5.1 Charakteristika alternativních metod

Slovo „alternativní“ vysvětluje ve své knize Svobodová a Jůva takto: „*Alter znamená jiný, druhý, nikoli ve smyslu pořadí nebo významu, ale na výběr*“ (1995, s. 61). V dnešní době se toto slovo objevuje velice často v souvislostech i s jinými obory, nežli je školství. Například v medicíně, kultuře, zemědělství apod. Avšak nejčastěji je spjato s výchovou a vzděláváním. Chápeme ho jako určitou změnu ve způsobu práce, v celkovém pojetí a atmosféře školy, ve které se slovo alternativní objevuje. Až pozdější vývoj poukázal na to, že alternativní škola není každá, která má jiného zřizovatele, nežli je stát. „*J. Průcha, S. Kučerová, M. Zelina, K. Rýdl a další odborníci rozumějí termínu alternativní tak, že zahrnuje vyučovací a výchovné metody, systém výuky, atmosféru, vztahy a způsob práce uvnitř školy i v interakci s okolím, odlišující se od práce tradiční školy. Jsou to tedy jiné cesty směřující ke stejnému cíli*“ (Svobodová, Jůva, 1995, s. 61). V dnešní době se pomocí alternativního školství snaží dosáhnout lepší a kvalitnější výchovy, obnovit lidský, svobodný přístup k výchově a vzdělání. Alternativní školy vznikají především z důvodu kritičnosti tradičního vzdělávání. Základním a středním školám se vytýká nedostatečné oceňování žáků a jejich hodnocení, využívání všedních a nezajímavých metod, při kterých se žáci nikterak nezapojují do výuky a nechutí vyučujících být přístupní k získávání informací, ohledně nových výukových metod. V alternativním školství dochází k respektování osobnosti žáka, k vytvoření klidné a pozitivní atmosféry, k přirozené kázi. Škola dítě dokáže zaujmout, blíže spolupracuje s jeho rodinou a dokáže kladně hodnotit žáka ve všech možných podobách. Některé alternativní výukové metody se proto začínají využívat i na běžných základních či středních školách.

Alternativní výukové metody si uvědomujeme jako: „*postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů*“ (Maňák a Švec, s. 105, 2003).

5.2 Rysy alternativních metod

Podle Maňáka a kol. (1997) hlavními rysy alternativního vyučování jsou:

- pozitivní přístup (každý žák vyžaduje individuální přístup a hodnocení, používání alternativních metod vede k nejlepšímu výkonu žáka a k jeho uspokojení);
- individualizace (každý žák pracuje jinou rychlostí, dostává úkoly přiměřené k jeho schopnostem a vědomostem);
- vlastní činnost (projektové vyučování, dramatická výchova, diskuze);
- variabilita (pochopení různých možností ve výsledcích a postupech, akceptování osobnosti);
- svoboda (svobodné uvažování a chování, předvídání důsledků za své činy, tolerance k pravidlům);
- kooperace (umění naslouchat a soucítit, porozumět ostatním, neměnit názory podle druhých, není potřeba soutěživost a odměny k dosažení cíle);
- konstruktivní přístup (konstruování vlastních poznatků pomocí porozumění);
- smysluplnost a srozumitelnost (využití v reálném životě, do výuky pomocí pomůcek zahrnout všechny lidské smysly);
- hravost (hra je pro děti přirozená činnost);
- zdravotní aspekt (výchova ke zdravému životnímu stylu);
- globální pojetí (propojení učiva i v jiných vyučovacích předmětech).

5.3 Vybrané alternativní metody využitelné v českém jazyce

5.3.1 Učení z textu

Pro získání různých informací ve výuce českého jazyka neodmyslitelně patří zdroj v podobě textu. „*Didaktickým textem se potom rozumí jakýkoli text (komunikát), který je zkonstruován tak, aby byl nosičem didaktické informace. Nejrozšířenějším druhem je učebnice*“ (Maňák a kol., 1997, s. 16). Žák své informace může získávat nejen didaktickým textem, ale také odborným, který není primárně vytvořený pro studijní účely. Za pomoci textu si žák samostatně osvojuje nové učivo, popřípadě rozšiřuje již své získané vědomosti. Nebo pomocí učebnic, pracovních sešitů apod. učivo opakuje a procvičuje.

Aby však mohl žák s textem pracovat, musí mu po přečtení porozumět. Z toho důvodu je dnes u žáků v českém jazyce, již od první třídy, kladen důraz především na rozvoj čtení s porozuměním, nežli na rychlost nebo plynulost četby.

5.3.2 Diskuze

Diskuze většinou navazuje na metodu rozhovoru či dialogu. „*Diskuse se na rozdíl od rozhovoru vyznačuje tím, že si všichni členové skupiny navzájem kladou otázky a odpovídají na ně. Obecně se diskusí rozumí výměna názorů, rozprava o nějakém tématu, rokování*“ (Maňák a kol., 1997, s. 20, 21). V hodinách českého jazyka by neměla tato metoda chybět. Vyučující i žáci by měli navzájem vyjadřovat své myšlenky, pocity, názory, zkušenosti a také být otevření názoru ostatních, umět je vyslechnout a neodsuzovat. Při diskuzi sledujeme, aby měl možnost zapojit se každý žák. Musí být určený vedoucí diskuze, kterým bývá učitel, ale může jím být i zkušenější žák. Ten má za úkol sledovat průběh a určený čas pro diskusi. Stydlivé děti podněcovat a ctižádostivé umírnovat. Sledovat, aby si navzájem neskákali do řeči. Upravit místnost, kde diskuze probíhá tak, aby na sebe žáci navzájem viděli. Na závěr provádíme shrnutí nejdůležitějšího do několika bodů.

5.3.3 Brainstorming a myšlenkové mapy

Samotný název brainstorming pochází ze Spojených států amerických a volně by se dal přeložit jako burza nápadů. „*Prvořadým cílem je vyprodukování co největšího množství originálních a nosných nápadů*“ (Maňák a kol., 1997, s. 24). Jedná se o vymyšlení kteréhokoliv nápadu, který souvisí s vyřešením daného úkolu nebo problému. Existuje i varianta opačná, kdy si položíme otázku „jak se dosáhne opaku?“. Této variantě říkáme „reverzní brainstorming“.

Následně, za pomoci logického uvažování, se nápady třídí. To bývá nejnáročnější etapa brainstormingu, protože především žáci mají problém s trpělivostí a občas není jednoduché najít a zdůvodnit z navržených nápadů ten nejlepší. Proto nemusíme třídění provádět ihned, ale nápady žákům vystavíme a pokračujeme o několik dní později. Pravidla brainstormingu, které ve své publikaci uvádí Maňák a kol. (1997), můžeme dětem vyvěsit na nástěnku ve třídě:

- Zákaz kritiky a posuzování námětů řešení.
- Brainstorming děláme pro vzájemnou inspiraci, popustíme uzdu naší fantazii.
- Čím více nápadů, tím lépe, zvětšuje se tak pravděpodobnost nalezení optimálního řešení.
- Zapisujeme každý nápad, i když je sebensaivnější, protože může inspirovat ostatní. Různost pohledů je cílem.
- Každý nápad napíšeme na zvláštní lístek, čitelně a hůlkovým písmem, protože s nimi budeme dále pracovat.
- Brainstorming není debata, ale chrlení nápadů.
- Humor je vítán, agrese ne.

Brainstorming našel také uplatnění při tvorbě tzv. myšlenkových map. „*Myšlenkové mapy daleko více respektují individuální zvláštnosti jednotlivých lidí a výrazně zvyšují jejich aktivitu a motivaci*“ (Maňák a kol., 1997, s. 26). V českém jazyce můžeme za pomoci metody brainstorming a následné myšlenkové mapy, vymýšlet osnovu do slohové výchovy na zadaný problém, úkol či námět od vyučujícího. Nejdříve dětem připomeneme uvedená pravidla, která se musí dodržovat. Poté žáky rozdělíme do skupin. Na malotřídní škole, ve které učím, skupinky nevytvářím, protože pracuji s menším počtem žáků. Je však možné, aby žák pracoval i samostatně. Na tabuli napíši

úkol, problém nebo námět, který bude součástí názvu slohové práce. Snažím se děti namotivovat otázkami typu jak, jakým způsobem, proč, vymyslete mi a podobné. Poté žáci pomocí metody brainstormingu vymýšlejí související slova a postupně chodí k tabuli, kde zapisují své nápady do myšlenkové mapy. Následně všechny nápady společně zhodnotíme. Z jednotlivých návrhů vybereme nejméně tři nejlepší, které dosadíme do osnovy. Úvod, stať, závěr a píšeme slohový útvar.

5.3.4 Simulace a situační metody

„Simulace jsou metody zaměřené na praxi a aktivní účast studujících“ (Maňák a kol., 1997, s. 28). Žáci na základě rozdaného, předem připraveného postupu dělají řadu rozhodnutí. Většinou se jedná o situace ze života, díky kterým se učí vyjednávat a rozhodovat. Do metody simulace můžeme zařadit i situační metody. *„Situačními metodami rozumíme postupy při problémovém řešení modelových situací, jejíž základ (zformulovaný v zadání) vychází z reálné události, kterou bylo v praxi nutné řešit a jež je pro určitou oblast praxe typická nebo specifická“* (Maňák a kol., 1997, s. 28). Při těchto metodách dochází ke vzájemné motivaci a spolupráci. Děti využívají současných dovedností a vědomostí z různých vyučovacích hodin. Do simulace a situačních metod můžeme zařadit problémový příklad, nebo případ, konfliktní situaci, či zahrnout případovou metodu.

5.3.5 Didaktická hra

Jedná se o hravou činnost, která se při výuce využívá především z důvodu procvičování a opakování učební látky. Vyučující vybírá nebo vytváří didaktickou hru podle probrané látky a výukového cíle. *„Didaktické hry patří ke hrám s pravidly, což přináší vedle didaktického efektu významný účinek výchovný“* (Maňák a kol., 1997, s. 31). Děti musí při hře dodržovat pravidla, učit se prohrávat a sebeovládat se. Pokud se jedná o hry v kolektivu, rozvíjí pozitivní vztahy ve třídě a utužují třídní kolektiv. *„Rozdíl mezi*

práci a hrou je v tom, že hra je činnost, kterou vykonáváme, protože nás baví (z vnitřní motivace), práci vykonáváme pro nějakou vnější sekundární motivaci (za odměnu). Činnost, která je pro někoho hrou, může být pro druhého nepříjemnou prací. Když si toto uvědomíme, měli bychom se snažit celý život, pokud to jde, vždy si jen hrát. Budeme při tom dosahovat lepších výsledků, a především budeme šťastni.“ (Houška, 1995, s. 80).

Vyučující by měl být schopný didaktické hry obměňovat a některé vytvářet s dětmi. Speciální skupinou jsou soutěže. Učitel musí dbát na to, aby žáci v jednotlivých družstvech byli vyrovnaní, jak počtem, tak i schopnostmi. Soutěže by měly vytvářet zdravou rivalitu mezi družstvy a vysokou snaživost zvítězit. Důležité je dodržování zadaných pravidel, respektování vítěze a slušné chování k poraženým.

5.3.6 Inscenační metody

„Význam inscenační metody spočívá v subjektivním pojetí přijaté role, v jejím obsahovém, verbálním a afektivním ztvárnění samotnými žáky“ (Maňák a kol., 1997, s. 31). Inscenační metoda umožňuje, aby se mohl žák vcítit do jiné osoby, avšak i přesto využívat svých vlastních získaných zkušeností a vědomostí. Součástí inscenační metody je dramatizace. Ta se v hodinách českého jazyka objevuje často. Především v hodinách literatury, při snaze zvládnout rozbor literárních děl. Děti si na základě emotivní inscenace učivo lépe procvičí a zapamatují.

5.3.7 Řešení problémů

Při této metodě žák pracuje samostatně, nebo pouze za pomoci učitele. Dětem nejsou diktované definice, fakta a vědomosti. Ony samy musí vynaložit veškeré úsilí a dlouhý čas ke zjištění nových poznatků. Uvažují, pozorují, „*při řešení neznámých úloh se žák adaptuje na změny a v případě úloh skládajících se z několika částí (podúloh) se*

žák učí správnému naplánování – promyšlení – rozfázování řešení“ (Kosová a kol., 2003, s. 165). Získané informace si však žáci osvojí trvale na zbytek života.

Základní vlastností problému je vycházení úlohy z reálného života. Čím víc je problém užítý v praxi, tím více jsou žáci činorodější. Problémová úloha musí být však přiměřená k věku dítěte a k jeho schopnostem. Žáci musí umět úlohu vyřešit. Podle Maňáka a kol. (1997) řešení problémů probíhá v těchto fázích:

- zjištění problému;
- orientace v problému (jeho rozbor);
- hledání jádra problému (vymezení otázek, co budeme řešit);
- stanovení hypotéz (hledání vhodných postupů);
- ověřování hypotéz (ověřování vybraných postupů);
- vyslovení závěru, vyřešení problému.

Pod problémové vyučování nezařazujeme pouze úlohy, ale také řešení problémových otázek. Začínají např. slovy: *„proč, čím se liší, srovnej, jak bys vysvětlil, urči, popiš, vysvětli, dokaž, jaký je základní rozdíl, které společné znaky, jak souvisí, co je příčinou, jak lze použít“* (Maňák a kol., 1997, s. 41).

5.3.8 Projektové vyučování

Jedná se o řešení všestranné praktické úlohy s životní zkušeností. Projekt může být vytvořen jako individuální nebo skupinový úkol. Nezáleží na počtu zúčastněných, ani na časovém rozsahu. Od učitele se vyžaduje být co nejlépe připraven, aby došlo k dosažení plánovaných cílů. V ZŠ Krakovany, kde pracuji, tvoříme jednodenní nebo týdenní projekty. Děti to velice baví. Součástí projektu je vždy něco prožít a vyzkoušet. K tomu využíváme především smysly, kterými jsou hmat, čich, zrak, sluch a chuť. Pracujeme s knihami, encyklopediemi nebo s časopisy. Vytváříme videa, fotografie a výrobky k danému tématu. V průběhu projektu nejsou časově dané přestávky, nedochází tak k přeskokování tématu, nebo k nedokončené myšlence. Jeden z cílů je vždy motivovat žáky k dalšímu studiu a k jejich aktivitě.

5.3.9 Programované učení

„Programované učení zdůrazňuje především nutnost dokonalejšího řízení procesu učení a odvolává se pochopitelně na některé nové prostředky, metody a formy, to však neznámá zavržení tradiční výuky a její nahrazení výukou programovou“ (Maňák a kol., 1997, s. 52). Stále zůstává součástí vyučovacího procesu důležité prožívání, poznávání, sebepoznávání a komunikace jak mezi žáky, tak i mezi žákem a učitelem. Právě z důvodu sociální funkce zůstane škola a učitel vždy základem vzdělání. Avšak současná moderní doba požaduje schopnost porozumět informační a komunikační technologii. Práce se stolním počítačem, notebookem, tabletem či chytrým telefonem se stává běžnou záležitostí v našich domácnostech i školách a umožňuje nám tak operativnější komunikaci. Dle Maňáka a kol. (1997) jsou možnosti využití technologie ve výuce:

- programy pro procvičování a upevňování látky;
- programy výukové využívající problémově orientovaných jazyků;
- informační systémy;
- simulační programy a hry;
- problémové – interaktivní programování.

„V poslední době se do popředí dostává e-learning, tj. počítačově komplexně zpracovaná výuková lekce (téma, problematika), která umožňuje individuální, variabilní postup učivem podle zvolené strategie“ (Průcha a kol., 2009, s. 198). Více se budu věnovat ve své diplomové práci tomuto tématu, v samostatné kapitole níže.

U programového vyučování, v rámci organizace, jsou nejčastější dvě varianty. *„První variantou je zařazení programovaného vyučování do jiné organizační formy jako její relativně samostatná část, kdy žáci pracují individuálně. Programování se tak může stát částí vyučovací hodiny, ve které si žáci např. samostatně a individuálně osvojují, procvičují nebo si ověřují část učební látky“* (Solfronk, 1995, s. 26). Druhou variantou je křížení programované výuky s jinou vyučovací metodou. Tady dochází k velké změně ve funkci a postavení učitele. Interpretační a řídicí funkci přejímá program. Učitel především plní organizační úlohu a umožňuje postup programované výuky.

6. Informační a komunikační technologie použitelné při e-learningu ve školství

Ustálené sousloví „Informační a komunikační technologie“ je překladem z anglického „Information and Communication Technologies“.

Dnešní doba a s ní spojený raketový rozvoj všech elektronických, informačních a komunikačních technologií, přináší do života, a především do pedagogiky a didaktiky, velké změny. Se změnami přichází potřeba nových požadavků klíčových kompetencí umu a dovedností pro každodenní, cílevědomé ovládání informačních a komunikačních technologií, vedoucích k dosažení cílů vzdělávání a výchovy, práce, či zábavy. Nejčastěji uváděné cíle implementace ICT do vzdělávání jsou zlepšení procesu vyučování a učení, zvýšení obecné kvality vzdělání a úroveň dovedností žáků. „*Učitel by měl využít atribut atraktivity »počítače«, aby zvýšil motivaci žáka a zároveň využil možnosti technologií pro ulehčení pochopení takového učiva, které je náročné anebo, se kterým se žák v reálném životě nestřetne, respektive nepostihne smysly, například přírodní děje anebo vesmírná tělesa*“ (Vrabřová Rohal'ová in Dostál, 2011, s. 110).

Nejběžnějšími zástupci moderních, informačních a komunikačních technologií jsou počítače jak osobní, tak servery, tablety, smartphone, audio-vizuální technika, interaktivní tabule a v posledních letech 3D tiskárna a virtuální realita. Společně s rychlou komunikací mezi všemi uživateli internetu, zprostředkovanou online aplikacemi, které jsou neustále připojené k internetu, je lze, dle Zounka a kol. (2016), využívat ve spojení s následujícími nástroji pro vzdělávání a učení:

- blog;
- diskuzní fóra;
- e-booky;
- e-portfolia;
- google aplikace ve vzdělávání;
- hry, simulace a gamifikace;
- internetová telefonie a instant messaging;
- LMS (systémy pro řízení vyučování);
- masové otevřené online kurzy (MOOC);
- mobilní technologie;

- online dotazníky a ankety;
- online sociální sítě;
- plánovač časů a úkolů;
- podcast, screencast, video streaming;
- vzájemné hodnocení (Peer assessment);
- webinář;
- wiki, wikipedie.

Výše uvedené technologie tak lze označit jako intergrativní vzdělávací technologie (Kitsatans, Dabbagh, 2010 in Zounek, a kol., 2016). „Představují tak širokou škálu webových nástrojů, systémů a mobilních technologií, které podporují integraci technologických a pedagogických přístupů, a to ve všech fázích vyučovacího procesu“ (Zounek, a kol., 2016, s. 118). *Nezbytným předpokladem této integrace je, aby učitel nejprve dobře ovládal práci s informačními a komunikačními technologiemi na potřebné úrovni.* (Maněnová, 2012, s. 12).

Tímto konceptem a pojetím se informační a komunikační technologie stávají nedílným prostředkem ke vzdělávání, nikoliv jen jeho doplňkem (Zounek, a kol., 2016). Tyto technologie otevírají dveře k použití e-learningu ve všech stupních školské soustavy, to znamená od mateřské až po vysoké školy (Maněna a kol., 2015).

7. E-learning

Jedná se o velmi obsáhlý pojem, a proto ho není možné zúžit pouze na užívání počítače při vyučování. Pokud bychom chtěli najít definici e-learningu, nenašli bychom terminologickou jednotnost. Existuje celá řada definic, které postupně vznikaly tak, jak šel technologický vývoj kupředu. To znamená, že vzhledem k nepřetržitému dynamickému vývoji e-learningu samotného i souvisejících informačních a komunikačních technologií, se často výrazně liší. Proto zde chronologicky uvedu ty, které považuji za aktuální.

E-learning: „je v podstatě jakékoli využívání elektronických materiálních a didaktických prostředků k efektivnímu dosažení vzdělávacího cíle s tím, že je realizován zejména/nejenom prostřednictvím počítačových sítí. V českém prostředí je spojován zejména s řízeným studiem v rámci LMS“ (Kopecký, 2006, s. 6). LMS (Learning Management Systém) je systém pro řízení výuky, tedy software řídící organizaci výuky v rámci e-learningu a její agendu.

E-learning: „v překladu elektronické učení nebo vzdělávání) lze definovat jako vzdělávací proces (s různým stupněm intencionality, v němž jsou používány informační a komunikační technologie, které pracují s daty v elektronické podobě (např. počítače, počítačové programy, multimédia, interaktivní tabule internet...“ (Průcha a kol., 2009, s. 277).

E-learning: „může být chápán jako synonymum k termínu, distanční vzdělávání“ (Pachler, Daly, 2011, s. 12).

E-learning: „je chápán jako nástroj pro tvorbu, úpravu, distribuci, hodnocení vzdělávání a řízení znalostí přes síťové technologie a počítače s odpovídajícím hardwarem a softwarovým vybavením“ (Šimonová, Poullová, 2012, s. 14).

„Obecně vzato představuje e-learning způsob vzdělávání, který využívá moderní informační a komunikační technologie k předávání výukového obsahu, komunikaci účastníků vzdělávání a k řízení výukového procesu“ (Maněna a kol., 2015, s. 33).

Výše uvedené definice nakonec dokazují, že pojem e-learning zastřešuje nespočet dílčích činností, ať už intencionálního, klasického přímého, vyučování podporovaného elektronickými prostředky a informačními technologiemi, přes aktivity nepřímé výuky, kdy žák pracuje samostatně, až po rozsáhle distanční kurzy, buď individuální pro jednotlivce, nebo kooperativní pro skupiny.

Je tedy vhodné různé formy e-learningu určitým způsobem rozdělit a definovat. Formy e-learningu můžeme rozdělit podle možností přístupu k informacím a podle použití prostředků pro jeho realizaci. A to na on-line/off-line (Průcha a kol., 2009). On-line formu e-learningu dále můžeme dělit podle formy komunikace mezi jednotlivými aktéry, a to na synchronní a asynchronní výuku. Podstata synchronní výuky je ta, že komunikace probíhá v reálném čase, například pomocí video konference nebo hromadného chatu. Při asynchronní výuce přistupují žáci k materiálům nezávisle na

učiteli, dle vlastní volby. Pro off-line e-learning jsou zdroje a materiály distribuovány na přenosných médiích (CD-ROM, DVD-ROM apod.). Většinou jde o různé interaktivní výukové programy, doplněné o aktivizační prvky, například testy.

8. Výhody a nevýhody e-learningu

Tak jako každá mince má svůj rub a líc i e-learning má spoustu výhod a nevýhod. Maněna a kol. (2015) zastává názor, že e-learning poskytuje více výhod pro dosažení cílů výchovy a vzdělávání, nežli nevýhod a uvádí tento jejich výčet:

- neomezený přístup k výukovým materiálům;
- možnost volby vlastního tempa a stylu výuky;
- snadná zapamatovatelnost (často díky spojení zrakových i sluchových vjemů);
- aktuálnost informací;
- možnost integrace dalšího vzdělávacího obsahu;
- interaktivita obsahu e-learningového kurzu (který s účastníkem komunikuje oboustranným způsobem);
- pokročilé nástroje ověřování znalostí.

Výčet nevýhod:

- závislost na technické infrastruktuře;
- nedostatečná standardizace e-learningových kurzů a jejich obsahu;
- nevhodnost e-learningu pro určité studenty a druhy vzdělávacího obsahu;
- odmítavý postoj k novým technologiím;
- některé znalosti a dovednosti není možné pomocí e-learningu předat vůbec.

8.1 Blended e-learning

„Blended (smíšený či propojený) e-learning je sjednocením užití elektronických zdrojů s metodami přímé výuky“ (Garrison, Kanuka, 2004, s. 96). Představuje tedy hybridní formu e-learningu, kdy elektronické zdroje jsou použity k doplnění nebo zlepšení vzdělávání, využívající klasické metody. Hodiny, při kterých se využívá blended e-learningu, získávají novou koncepci a dochází k nové organizaci výuky a vzdělávání s různými dynamickými prvky, které rychle a dle potřeby reagují na specifické potřeby třídy. A tak se metody klasického vyučování skloubí s metodami e-learningu a navzájem se výhodně podporují k dosažení všech vytýčených cílů vzdělávání.

Kopecký (2006) rozdělil blended e-learning do kategorií podle způsobu dosažení cílů vzdělávání.

- Model I. (skill-driven learning) rozvíjí specifické znalosti a dovednosti, zahrnuje v sobě práci s edukačním materiálem, demonstrační procesy, e-mailové podpory, realizace dlouhodobých projektů (projektové vyučování).
- Model II. (attitude-driven learning) rozvíjí nové přístupy a postoje v každodenním životě. Těchto cílů dosahuje synchronními internetovými meetingy (Web-based meetings), tvorbou skupinových projektů, simulací chování v daných společenských rolích.
- Model III. (competency-driven learning) v sobě zahrnuje ovládnutí a přenos znalostí – studenti/žáci/pracovníci jsou v kontaktu s experty na danou problematiku, učí se z jejich zkušeností. Těchto cílů je dosaženo rozvíjením znalostního depozitáře s podporou LCMS/LMS, pracovními workshopy, pozorováním mentorů/rádců a podobně.

9. LMS Moodle

Pro zjednodušení a urychlení práce vedoucí k dosažení cílů vzdělávání, pomocí e-learningu či blended e-learningu, je vhodné použít nástroje LMS. Jedním z nejrozšířenějších LMS je open-source freeware zvaný Moodle. Moodle je akronymem slov Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment (Modulární objektově orientované dynamické prostředí pro výuku). Otcem toho projektu je Martin Dougiamas, kdy v roce 2002 vydal první verzi, na které začal pracovat v roce 1999, v rámci svého doktorského studia na Curtin University of Technology, Austrálie.

Moodle (aktuální verze 3.2) je celosvětově dostupný, v jazykových mutacích všech živých jazyků světa. Chod, ladění a přídatky do Moodle jsou zajišťovány obrovskou celosvětovou internetovou komunitou, sdruženou na stránkách www.moodle.org.

9.1 Princip Moodle

Jádro Moodle běží centrálně na webovém serveru a úkoly s informacemi jsou nejčastěji účastníkům předávány on-line (synchronně či nesynchronně) ve formě kurzů přes běžný internetový prohlížeč. Moodle je rozdělen do různých kurzů a ty pak do oblastí a podoblastí. Meritem každého kurzu může být úkol, diskuze, test, chat, dotazník, matematický úkol. To vše ve spojení s obrázkem, zvukem, animací, filmem apod. Vzhledem k tomu, že „*tento systém se stále mění dle aktuálních potřeb uživatelů, dle možností dostupných technologií, dle novinek a trendu směřování online výuky studentů*“ (Maněna a kol., 2015, s. 81), je možné pro e-learning použít jakýkoli elektronický materiál.

Moodle umožňuje i automatické hodnocení testů, podle variabilně nastavitelné škály.

Pro vytvoření cvičení implementovatelných do LMS Moodle, lze (mimo jiné) úspěšně použít software zvaný Hot Potatoes.

10. Hot Potatoes

Hot Potatoes je volně stažitelný freeware, pro tvorbu interaktivních cvičení e-learningu. První verze byla vyvíjena v první půlce 90. let 20. století, týmem dr. Bogdana pro výzkum a vývoj z Humanities Computing and Media Centre univerzity Victoria v Britské Kolumbii v Kanadě. Druhá, již veřejná placená verze byla vydána v roce 1998. Od 1. 9. 2009, to znamená přibližně od verze 6.2, je Hot Potatoes volně stažitelný a využitelný pro každého a je k dispozici na stránkách univerzity (hotpot.uvic.ca). Poslední aktualizace na verzi 6.305 proběhla již v roce 2012 a tvůrci na svých stránkách (www.halfbakedsoftware.com) uvádí, že na další aktualizaci verze 6 již nepracují, ale oznámili práce na verzi 7.

10.1 Funkce Hot Potatoes

Pomocí software Hot Potatoes a jeho pěti modulů JCross, Jmatch, JCloze, JMix a JQuiz můžeme vytvořit 5 různých forem cvičení, přičemž pro ně (kromě JCross) existují i tři varianty provedení výstupu. Všechna cvičení poskytnou řešitelům feedback o správnosti dané odpovědi. Dále konečné řešení v procentuální hodnotě, přičemž do hodnocení se promítne i použití nápovědy v průběhu cvičení. Pokud by došlo k vypracování celého cvičení jen pomocí funkce nápovědy, tak hodnocení bude 0 %.

10.1.1 Moduly a jejich funkce

- JCross

Pomocí tohoto modulu, vytváříme cvičení ve formě křížovek. Tvůrce zadá libovolný počet slov a program je správně zkombinuje do klasické křížovky. Řešitel pak zadává jednotlivá slova podle příslušné definice v kontextu s dalšími slovy. Existuje zde možnost nápovědy, kdy lze napovědět prvním písmenem.

- JMatch

Modul JMatch vytváří cvičení pro přiřazování jednotlivých výrazů v jednom sloupci, k jejich správným odpovědím ve sloupci druhém. Pomocí toho modulu lze vytvořit i cvičení ve formě klasického pexesa. Tato funkce není standardní funkcí Hot Potatoes, je nutné stažení potřebného doplňku z <http://evanet.webnode.sk/ako-na-hot-potatoes/>.

- JCloze

Modulem JCloze vytváříme cvičení na principu doplnění písmena, číslice, nebo celého slova do mezery ve správném kontextu. Například doplň i/y.

- JMix

Modul JMix vytváří cvičení, které by ve fyzické podobě vypadalo jako hromádka rozstříhaných a promíchaných slov nebo výrazů, které žák řadí ve správném pořadí.

- JQuiz

Modul JQuiz je určen pro vytváření cvičení ve formě testu. Program dovoluje nastavit výběr až z 32 možností, s libovolnou kombinací správných odpovědí.

- Masher

Funkcí modulu Masher je všechna vytvořená cvičení, sjednotit a spojit do jednoho funkčního celku, tzn. nastavit tlačítka v menu pro pohyb mezi cvičeními, sjednotit vzhled nebo tvořit úvodní stránku.



Obrázek 1: Úvodní stránka Hot Potatoes s výběrem modulů (print screen)

10.2 Výhody Hot Potatoes

Již od samého počátku byl tento software vyvíjen se zaměřením na vytváření výukových aplikací pro www. Každé cvičení je vytvořené ve formátu značkovacího jazyku html a programovacího jazyku javascript, je tak spustitelné v každém internetovém prohlížeči na jakémkoli zařízení.

Jednoduché a velmi intuitivní ovládání. Učitel-tvůrce si tak interaktivní cvičení vytváří a následně upravuje sám, tímto se hlavní devízou uživatele programu Hot Potatoes stává možnost rychle reagovat na potřeby třídy, či jednotlivého žáka a snadno je implementovat do e-learningu.

Na velkém množství internetových stránek existuje velmi početná česko-slovenská webová komunita, která publikuje různé návody, jak pracovat s Hot Potatoes.

Cvičení vytvořené v Hot Potatoes nevyžadují žádné databáze. Každé cvičení je tvořeno pouze jedním htm souborem.

Jednotlivé aplikace v podobě webových stránek lze tak umístit na jakýkoli internetový server, například webzdarma, a celosvětově je zpřístupnit na 24 hodin denně, 7 dní v týdnu a 365 dní v roce.

Se základní znalostí práce s jazykem html a kaskádovými styly, lze jednoduchým způsobem upravit vzhled jednotlivých cvičení i hlavní stránky nad rámec možností programu Hot Potatoes. V konečném důsledku je možné cvičení implementovat do jakékoli vlastní webové stránky.

10.3 Nevýhody Hot Potatoes

Cvičení neposkytují dostatečnou zpětnou vazbu při vyhodnocení, protože nedisponují podrobnými informacemi o jeho průběhu. Program hlásí pouze jen konečné hodnocení v procentech, právě skončeného cvičení. Žáci však vidí, kde udělali chybu a mají šanci si ji opravit. Ve volně stažitelné verzi nepodporuje odeslání, uložení, či exportu výsledků ze cvičení.

Není zde 100 % ochrana proti podvádění, při úplném znovu načtení stránky s cvičením, se správné i špatné odeslané odpovědi vynulují a cvičení je možné odeslat znova s novými odpověďmi, pro získání nového vyhodnocení.

Tyto nevýhody lze odstranit zavedením výstupních souboru do vhodného LMS – např. Moodle.

Praktická část

11. Vymezení cílů a metod

Pro využití mnou vytvořených e-learningových materiálů v praxi jsem vybrala malotřídní školu v Krakovanech. Jednalo se o třetí třídu, kterou tvoří 3. a 5. ročník. Celkem do ní dochází dvacet dětí, z toho třináct třetáků a sedm pátáků. Na této škole od roku 2013 pracuji v pozici třídní učitelky.

Hlavním cílem praktické části je popsat implementaci e-learningu na malotřídní škole a její evaluaci. Pro efektivní dosažení hlavního cíle bylo zapotřebí vytyčit si dílčí cíle:

- vytvořit didaktické e-learningové materiály;
- implementovat e-learningové materiály do vyučovací hodiny;
- pozorovat žáky při práci s e-learningovým materiálem;
- provést skupinový rozhovor a dotazníkové šetření;
- vytvořit digitální záznam e-learningového vyučování.

Na dosažení cílů byly použity metody kvalitativního pedagogického výzkumu: přímé pozorování a pozorování za pomoci technických prostředků, skupinový rozhovor se žáky. A kvantitativní metody dotazníkového šetření mezi žáky.

12. Motivace žáků pro práci s informačními a komunikačními technologiemi

Při práci s dětmi jsem využila motivace vnitřní, která na rozdíl od vnější, do které řadíme známky, odměny či tresty, vychází z požadavku poznání svých potřeb. Žáci pomocí e-learningových materiálů vykonávali danou činnost ochotně, aniž by očekávali nějakou odměnu či pochvalu. Motivací pro ně bylo, že vědomosti získávali novým způsobem, než bylo doposud zvykem. Zvědavost a vlastní uspokojení ve formě zvládnutí

jednotlivých zadání, děti vnitřně uspokojovalo, motivovalo k aktivitě, k další práci a nutilo k nepřetržité pozornosti.

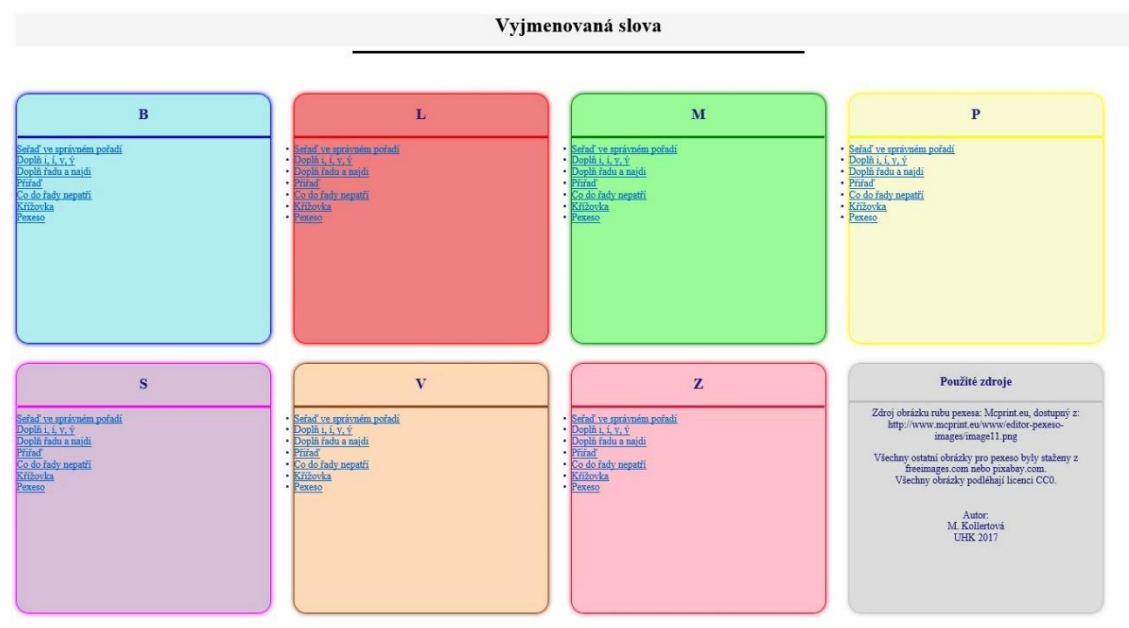
Při vyučovacích hodinách jsem využívala pro práci s e-learningem stolní počítače a interaktivní tabuli. Tato technologie je u žáků oblíbená.

13. Použití e-learningových aplikací žáky

V teoretické části jsem již uvedla informace o programu s názvem Hot Potatoes, díky němuž jsem vytvořila e-learningová cvičení, zaměřená na vyjmenovaná slova. Použila jsem všech pět modulů, popsanych podrobněji v teoretické části, přičemž v modulu JMatch i přidavek pro tvorbu pexesa. Pod každým uvedeným print screenem níže, je uvedeno, v jaké části programu jsem pracovala na vytvoření jednotlivého cvičení.

Úkoly jsou převážně pro žáky třetího ročníku. Vyzkoušeny byly na malotřídní škole ZŠ Krakovany.

Všechny vytvořené aplikace i zdrojové soubory Hot Potatoes jsou uloženy na přiloženém CD.



Obrázek 2: Úvodní stránka (print screen)

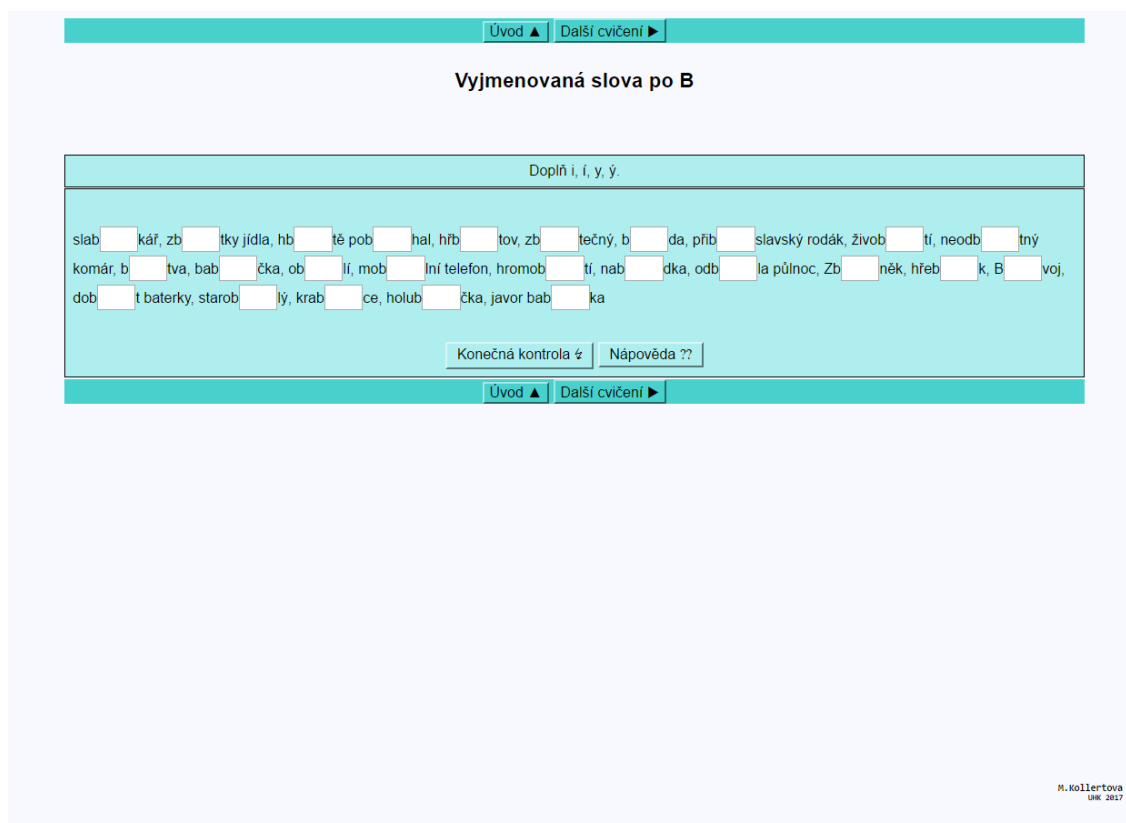
E-learningové materiály jsou rozděleny do jednotlivých témat. Každé z nich se skládá ze sedmi úkolů a jsou v souladu se ŠVP ZŠ Krakovany. Tříděna jsou postupně, dle harmonogramu školního vzdělávacího programu. Další cvičení, na procvičení vyjmenovaných slov jednotlivých písmen, jsou zpracována identickým způsobem. Proto níže pro názornost uvádím jen cvičení pro vyjmenovaná slova po B. Dětem tento řád přišel srozumitelný.



Obrázek 3: Vyjmenovaná slova po B – seřad' ve správném pořadí – Jmix (print screen)

Cvičení 1: Seřad' ve správném pořadí

Úkolem žáka je postupně klikat na přeházená vyjmenovaná slova po B a sestavit tak jejich řadu. Během vypracovávání, se v případě chyby mohou děti opravit tlačítkem „Smaž poslední“. Cílem cvičení je naučit žáky vyjmenovaná slova tradičně, v daném pořadí, jako básničku. Žákům se tímto způsobem učí vyjmenovaná slova lépe, než kdyby je říkali pokaždé jinak. Mají jistotu, že na žádné z nich nezapomenou. Na závěr se žáci přesvědčí, pomocí tlačítka „Zkontroluj“, o správnosti vyřešení úkolu.



Obrázek 4: Vyjmenovaná slova po B – doplň i, í, y, ý – Jcloze (print screen)

Cvičení 2: Doplň i, í, y, ý

Úkolem dětí je do uvedených slov doplnit chybějící i/í nebo y/ý. Cílem tohoto cvičení je zvládnutí správného pravopisu. Pokud si žák nebude vědět rady, má možnost použít tlačítko „Nápověda“. Po kliknutí na něj se chybějící písmeno dopíše. Tím se mu však automaticky snižuje procentuální hodnocení. Pokud dojde k vypracování celého cvičení jen pomocí funkce nápovědy, tak hodnocení bude 0 %. Na závěr se žáci opět přesvědčí, pomocí tlačítka „Zkontroluj“, o správnosti vyřešení úkolu.

Úvod ▲
Další cvičení ►

Vyjmenovaná slova po B

Doplň řadu a najdi

být, , , být, příbytek, , dobytek, , bystrý, bylina, , , Přibyslav

Najdi ve vyjmenovaných slovech podstatná jména a napiš je správně za sebou.

, , , , , , , , , ,

Najdi ve vyjmenovaných slovech názvy zvířat a napiš je.

,

Najdi ve vyjmenovaných slovech název města a napiš ho.

Konečná kontrola ✖
Nápověda ??

Úvod ▲
Další cvičení ►

M. Kollertová
 ÚK 2017

Obrázek 5: Vyjmenovaná slova po B – doplň řadu a najdi – Jcloze (print screen)

Cvičení 3: Doplň řadu a najdi

V tomto cvičení žáci řeší hned čtyři úkoly. Nejdříve dopisují chybějící slova do řady vyjmenovaných slov. Následně s ní pracují dál a vybírají z řady všechna podstatná jména, pak názvy zvířat a měst. Na závěr se opět přes tlačítko „Zkontroluj“ dostanou na procentuální zhodnocení vyřešených úkolů. Cílem tohoto cvičení je nejen porozumění textu, ale také procvičení slovních druhů a pochopení základního významu vyjmenovaných slov. I v tomto cvičení lze využít funkci nápovědy, která je popsána u druhého cvičení.

Úvod ▲
Další cvičení ►

Vyjmenovaná slova po B

Přiřad ke slovům jejich význam
Přetahuj slova z pravého sloupce k levému

Zkontroluj ↵

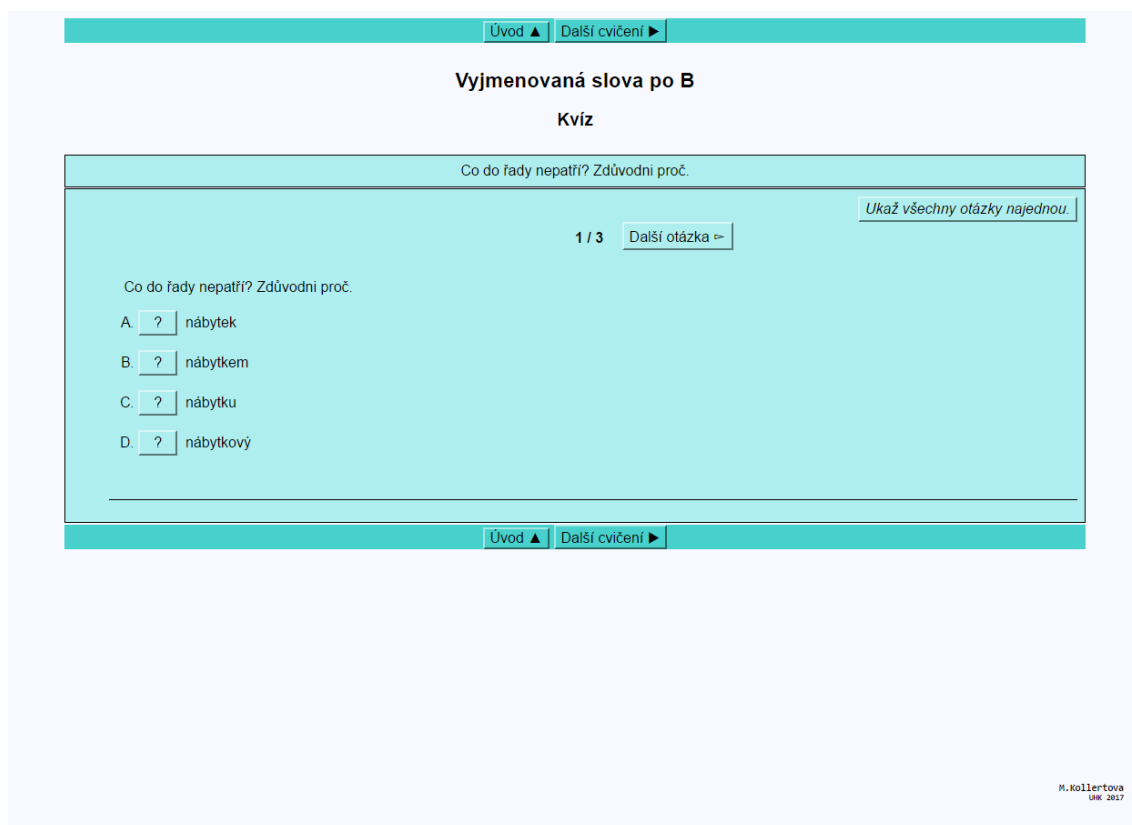
být	odtlouci, hodiny odbily půlnoc
bít	něco odmítnout, nebo ledabyle provést například ukol
odbýt	ztlouci, zmlátit
nabýt	mlátit, tlouci
zbít	zmenšit
ubýt	mnoho nových zkušeností
zbýt	doplnit baterie, nebo přestat bít
odbit	zůstat, například málo peněz
přibít	přítlouci policii hřebíkem
dobít	vsunout náboj do pušky, nebo natlouci si třeba nos
nabít	někde se nacházet, existovat
ubit	usmrtit, utlouci,

M. Kollertová
UMK 2017

Obrázek 6: Vyjmenovaná slova po B – přiřad' – Jmatch drag-drop (print screen)

Cvičení 4: Přiřad'

Žáci pomocí počítačové myši přetahují význam ke slovům v levém sloupci. V tomto cvičení využití nápovědy možné není. V horní části cvičení, žáci opět pomocí tlačítka „Zkontroluj“, zjišťují svou úspěšnost. Cílem úkolu je porozumět významu daných slov.



Obrázek 7: Vyjmenovaná slova po B – co do řady nepatří – Jquiz (print screen)

Cvičení 5: Co do řady nepatří

Úkolem je kliknout na otazník před slovem, kterým žák odpovídá na zadanou otázku. Kontrola proběhne ihned automaticky po vyznačení. Správné je vždy pouze jedno slovo. V tomto cvičení je nutné žáky upozornit na to, že páté cvičení je tvořeno ze tří otázek. Na druhou a následně třetí otázku se řešitel dostane přes tlačítko „Další otázka“, které se nachází téměř hned, pod zadáním. Cílem tohoto kvízu je především rozvoj myšlení žáků. Náповěda v tomto cvičení k dispozici není.

Úvod ▲ Další cvičení ►

Vyjmenovaná slova po B

Křížovka

Návod: Kliknutím na číslo zobraz legendu, správné slovo napiš do rámečku a pak klikni na *Vepiš*. Náповěda ti když tak pomůže.

Zkontroluj ↻

Vodorovně:

Dolu:

1. ustálený způsob, zvyk
3. předměty pro zařizení bytu, místnosti
5. hospodářská zvířata, skot, ovce, kozy, vepř
6. samec tura domácího, skotu, buvolů a antilop
8. chytrý; pronikavý; čilý; vnímavý; rychlý; živý; všímavý
10. město

2. rostlina s nedřevnatým stonkem
4. mít domov
6. existovat v prostoru; existovat v čase, trvat
7. klisna, samice koně
9. kdo něco obývá, někde sídlí
10. obydlí; bytová jednotka

Úvod ▲ Další cvičení ►

H. Kollertova

UHK 2017

Obrázek 8: Vyjmenovaná slova po B – křížovka – Jcross (print screen)

Cvičení 6: Křížovka

Cílem tohoto cvičení je skládání slov z písmen, procvičení vyjmenovaných slov a jejich významu. Žáci v tajence kliknou na číslo, přičemž na levé straně nad tajenkou se jim zobrazí legenda. Po zapsání správné odpovědi do prázdné kolonky, musí žáci stisknout tlačítko „Vepiš“. Slovo se zobrazí v křížovce.



Obrázek 9: Vyjmenovaná slova po B – pexeso – Jmatch drag-drop (print screen)

Cvičení 7: Pexeso

Cílem tohoto cvičení je zábavnou formou procvičit význam vyjmenovaných slov. Úkolem žáků je najít dvě k sobě patřící karty. Na závěr pomocí tlačítka „Zkontroluj“ se žákům veškeré dvojice ukážou.

14. Vytváření didaktických materiálů pro učitele malotřídních škol s použitím e-learningu

Materiály, které jsem vytvořila, jsou určeny především pro učitele malotřídních škol, učících již zmíněného 3. a 5. ročníku. Jedná se o popis sedmi vyučovacích a prakticky vyzkoušených hodin českého jazyka, jejíž součástí jsou již zmíněné e-learningové soubory vytvořené v aplikaci Hot Potatoes, se zaměřením na vyjmenovaná slova. Každá z vyučovacích hodin navazuje na vědomosti z probírajících kapitol podle harmonogramu učiva pro 3. a 5. ročník od nakladatelství FRAUS. Součástí jsou i mnou vytvořené pracovní listy s řešením, nebo jiné materiály, které jsou v příloze na konci diplomové práce. Vyučovací hodiny poukazují na to, že práci s e-learningem můžeme využívat variabilně. To znamená, v jakékoliv části hodiny a také například při odpoledním doučování. Materiály jsou převážně sestavené pro spolupráci a komunikaci mezi dětmi, která na malotřídní škole převládá a která podle Müllera (2005) zvyšuje úspěšnost v učení. Procentuálně vyhodnotil, že si děti zapamatují:

- 10 % z toho, co čtou;
- 20 % z toho, co slyší;
- 30 % z toho, co vidí;
- 50 % z toho, co slyší a vidí;
- 70 % z toho, co říkají;
- 90 % z toho, co sami dělají.

Struktura didaktické příručky:

1. Téma vyučovací hodiny.
2. Datum odučení vyučovací hodiny.
3. Výukový cíl vyučovací hodiny.
4. Předpokládané kompetence.
5. Pomůcky.
6. Motivace vyučovací hodiny.
7. Hlavní část vyučovací hodiny.
8. Závěr vyučovací hodiny.
9. Obměny.
10. Reflexe vyučovací hodiny.

Zpětná vazba z pozorování žáků při práci s e-learningovým materiálem bude popsána níže a podrobněji.

14.1 1. vyučovací hodina

1. Téma: Vyjmenovaná slova po B / Slovní druhy ohebné

2. Datum odučení: 1. 11. 2016

3. Výukový cíl:

- žák třetího ročníku dokáže vyjmenovat vyjmenovaná slova po B, pochopí zábavnou formou jejich význam;
- žák z pátého ročníku procvičí pravopis a učivo - stavbu slova, druhy přídavných jmen a vzory podstatných jmen.

4. Předpokládané kompetence:

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. Pomůcky:

- pracovní list – Příloha A;
- stolní počítač, cvičení na vyjmenovaná slova po B vytvořená v aplikaci Hot Potatoes.

6. Motivace: předpokládaný čas: 5 minut, záleží na počtu dětí ve třídě

- hra Autobus.

Ve třídě určíme žáka, který bude představovat řidiče autobusu. Ten následně chodí po třídě a vydává zvuk zvoleného dopravního prostředku. Poté vysloví první vyjmenované slovo po b: „být“. Následně si vybere jakéhokoli spolužáka tím, že se před něj postaví. Vybraný žák musí zopakovat první vyjmenované slovo „být“ a přidat vlastní, které následuje „bydlit“. Pokud vyjmenované slovo souhlasí, nastupuje tzv. do autobusu tak, že se chytne řidiče a pokračují pro dalšího cestujícího, který opět nejdříve musí zopakovat již vyřčená vyjmenovaná slova a poté přidat to, které následuje. Pokud jej splete, zůstává sedět na svém místě a řidič vybírá jiného cestujícího do autobusu. Pokud je ve třídě dětí více, než je počet vyjmenovaných slov, poslední cestující vyjmenovaná slova postupně zopakují, avšak již žádné další nepřidávají. Zapojí se však do hry všichni žáci. Ve spojených třídách oba ročníky společně. Žáci třetího ročníku se s vyjmenovanými slovy seznámí a děti z pátého si je připomenou.

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 35 minut

- práce na vytvořených e-learningových cvičeních;
- práce v počítačové učebně u stolních počítačů.

Snažíme se děti rozdělit do dvojic k počítačům tak, aby vždy seděl třeták s pátákem. Pokud dvojice nevyjdou, necháme je sedět samostatně. Žáci třetího ročníku pracují ve vytvořené e-learningové aplikaci. U každého cvičení mají uvedené zadání, kterého se drží. Žáci pátého ročníku pracují společně se třetákem, avšak drží se odlišného zadání, které dostali na pracovním listu. Každý z nich pracuje samostatně na svém úkolu.

8. Závěr: předpokládaný čas: 5 minut

- shrnutí hodiny;
- kontrola pracovního listu;
- sebehodnocení žáků a hodnocení vyučovací hodiny.

9. Obměny:

- pokud vystačí počet stolních počítačů, může každý žák pracovat samostatně s jedním počítačem;

- žáci pátého i třetího ročníku pracují v aplikacích zaměřených na vyjmenovaná slova. Jelikož pro pátý ročník jsou vědomosti opakováním, očekává se, že budou rychlejší a s lepšími výsledky. Proto pátákům vysvětlíme pravidla hry na rádce. Zatímco třetíáci jednotlivé aplikace musí dělat postupně, pátákům povolíme ve cvičeních přeskakovat. Jakmile se jim podaří jakékoliv cvičení na 100 %, přihlásí se a vyučující je po kontrole prohlásí jeho rádcem. Každé cvičení může mít dva rádce, kterým se může stát každý, kdo nejrychleji a správně cvičení vyřeší. Pokud některý třetíák bude potřebovat poradit ohledně některého úkolu, může si pro radu přijít k rádcí. Stejný rádce může být u více cvičení. Rádce zapisujeme na papír, aby si je třetíáci mohli samostatně vyhledat.

10. Reflexe vyučovací hodiny:

- počítače je vhodné, z důvodu úspory času, zapnout ještě před začátkem vyučovací hodiny;
- vyučující se ujistí, že žáci rozumí zadaným úkolům;
- při hře Autobus umožníme slabším dětem nahlédnout na řadu vyjmenovaných slov;
- z důvodu většího množství dětí, můžeme při hře Autobus vytvořit dvě skupiny, abychom předešli časově delšímu intervalu;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině byly naplněny.

14.2 2. vyučovací hodina

1. Téma: Fixace získaných dovedností

2. Datum odučení: 6. 12. 2016

3. Výukový cíl:

- žák formou opakování a prací ve skupinách upevní vědomosti týkajících se vyjmenovaných slov po L a slovních druhů;
- žák bude číst s porozuměním a rozvíjet svou fantazii.

4. Předpokládané kompetence:

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. Pomůcky:

- lístečky na čelo – Příloha B;
- nedokončená pohádka – Příloha C;
- rozstříhané slovní druhy – Příloha D;
- interaktivní tabule;
- cvičení na vyjmenovaná slova po L vytvořená v aplikaci Hot Potatoes;
- napsaný vzorec pro doplňování písmen – Příloha E;
- vytisknutá zadání pro žáky – Příloha F.

6. Motivace: předpokládaný čas hry: 3 minuty, záleží na počtu dětí ve třídě

- didaktická hra.

Nejdříve žáky rozdělíme do čtyř skupin po pěti. Myslím si, že je dobré, aby se žáci nerozdělovali pouze podle rozhodnutí vyučujícího, ale občas i neobvykle, pro děti zábavněji a zajímavěji. Pro tuto hodinu českého jazyka jsem proto vybrala formu losovátka. Každému žákovi připevním na čelo lísteček se slovem, ve kterém chybí jedno z těchto písmen: i, í, y, ý. Dotyční nevědí, které slovo mají na čele. Musejí tedy navzájem společně spolupracovat a rozdělit se do skupin se stejně chybějícím písmenem. Po dobu rozdělování je zakázáno mluvit.

i: ž_vot, c_trón, koš_le, j_trocel, koč_čka

í: tř_da, d_lna, skř_ň, bud_k, př_stav

y: ob_vatelé, ob_cejný, k_selý, roh_, k_tara

ý: d_m, r_m, br_le, mot_l, d_ně

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 40 minut

- práce na stanovištích a na vytvořených e-learningových cvičeních;
- práce ve třídě s přístupem na interaktivní tabuli.

Ve třídě vytvoříme čtyři stanoviště. Na každém z nich bude vždy jedna skupina. Po 10 minutách se skupiny na stanovištích vymění. Učitel na spolupráci mezi dětmi dohlíží. Před uplynutím času jednotlivé skupiny obcházejí a kontrolují splnění zadaného úkolu. Jeho návod žáci najdou napsaný na každém stanovišti.

1. stanoviště – žáci nejdříve sestaví řadu slovních druhů (ohebných i neohebných) a ke každému z nich vymyslí a napíší alespoň tři slova.

2. stanoviště – práce na interaktivní tabuli: vyjmenovaná slova po L – práce ve vytvořené e-learningové aplikaci.

3. stanoviště – nedokončená pohádka: O čtenáři a vose, žáci ji na papír dokončí a učitel do příští vyučovací hodiny vyhodnotí, v případě svolení a zájmu přečte před třídou.

4. stanoviště – Doplnovačka: žáci vymyslí co největší počet slov, která se hodí do učitelem zadaného vzorce. B_ _ _ A (bylina, buzola, babyka, Božena).

8. Závěr: předpokládaný čas: 2 minuty

- informace o úspěšnosti vyučovací hodiny;
- shrnutí sebehodnocení žáků.

9. Obměny:

- pokud bychom nechtěli, aby žáci obou ročníků pracovali společně, lze vytvořit skupinky a stanoviště v rámci každého ročníku zvlášť, s ohledem na jejich získané znalosti. Nemusí být tedy cílem vyučovací hodiny pro pátý ročník opakování, ale získání nových informací.

10. Reflexe vyučovací hodiny:

- úkoly na jednotlivých stanovištích byly pro žáky srozumitelné;
- pro žáky se nejobtížněji řešila doplňovačka na čtvrtém stanovišti;
- na dokončení pohádky ve třetím stanovišti žáci potřebují více času;
- práce ve skupinách byla pro žáky efektivní, pracovali na stanovištích se zaujetím;
- jelikož pátý ročník čeká přestup do vybraných úplných škol nebo gymnázií, opakování vědomostí se stává nutností;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině byly naplněny.

14.3 3. vyučovací hodina

1. **Téma:** Vyjmenovaná slova po M / Popis osoby

2. **Datum odučení:** 20. 12. 2016

3. **Výukový cíl:**

- žáci třetího ročníku se pomocí e-learningu seznámí s vyjmenovanými slovy po M a jim příbuznými;
- žáci pátého ročníku popíší svého spolužáka při práci.

4. **Předpokládané kompetence:**

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. **Pomůcky:**

- připravené lístečky se slovy pro hru Pantomima – Příloha G;
- stolní počítač, cvičení na vyjmenovaná slova po M vytvořená v aplikaci Hot Potatoes;
- papír;
- psací potřeby.

6. **Motivace:** předpokládaný čas hry: 10 minut, záleží na počtu dětí ve třídě

- hra Pantomima.

Děti si vylosují lísteček a poté beze slov předvedou to, co je na něm napsáno. Úkolem ostatních spolužáků je slovo uhádnout. Téma je určené v návaznosti na hlavní

část vyučovací hodiny, takže na vyjmenovaná slova po M a osoby (např. mýt toaletu, myš okusující nábytek, princezna apod.).

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 30 minut

- práce na stolních počítačích ve vytvořené aplikaci Hot Potatoes;
- popis spolužáků pracujících v e-learningu.

Žáci třetí třídy se posadí k počítačům a pracují na e-learningové aplikaci vyjmenovaná slova po M. S vyjmenovanými slovy se seznamují, osvojují si je a procvičují. Žáci pátého ročníku navazují na předchozí vyučovací hodinu, kde jim byl vysvětlen slohový útvar popis. Jejich snahou je vybrat si mladšího spolužáka třetího ročníku a popsat ho. Zaměřit se mají především na logické pořadí. Začínat od největších částí po nejmenší a dodržovat odstavce.

8. Závěr: předpokládaný čas: 5 minut

- žáci pátých ročníků postupně přečtou své popisy a ostatní hádají, jakého žáka z třetího ročníku si pro svůj slohový útvar vybral;
- shrnutí hodiny;
- hodnocení vyučovací hodiny, sebehodnocení žáků.

9. Obměny:

- pro urychlení Pantomimy můžeme žáky rozdělit do dvojic či do více početných skupin.

10. Reflexe hodiny:

- u žáků z pátých tříd docházelo k rozdílnému tempu psaní slohového útvaru, je nutné připravit pro rychlé žáky další úkol nebo jim umožnit, po napsání popisu, práci s e-learningem;
- u žáků z třetího ročníku nedocházelo k časové prodlevě, k jednotlivým úkolům se vraceli vícekrát;
- učitel pozoruje a kontroluje průběh hodiny;
- žáky, kteří z důvodu velké stydlivosti nechtějí hru Pantomima hrát, nenutíme;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině byly naplněny.

14.4 4. vyučovací hodina

1. **Téma:** Vyjmenovaná slova po P / Přísudek slovesný a přísudek jmenný se sponou + opakování

2. **Datum odučení:** 4. 1. 2017

3. **Výukový cíl:**

- žáci si procvičí vyjmenovaná slova po P a slova příbuzná;
- žáci pátého ročníku k tomu poznají přísudek slovesný a přísudek jmenný se sponou.

4. **Předpokládané kompetence:**

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. **Pomůcky:**

- cvičení na vyjmenovaná slova po P vytvořená v aplikaci Hot Potatoes;
- interaktivní tabule;
- učebnice a pracovní sešity žáků.

6. **Motivace:** předpokládaný čas hry: 5 minut, záleží na počtu dětí ve třídě

- hra se zaměřením na vyjmenovaná slova po P.

Vyučující vybere jednoho žáka a toho pošle za dveře. Ostatní děti ve třídě společně vyberou jedno vyjmenované slovo po P (např. netopýr) a rozdělí jej na slabiky. Následně si děti sednou do kruhu a učitel každému učí jednu slabiku vybraného slova. Například

první žák bude mít slabiku NE, druhý slabiku TO a třetí PÝR. Poté se slabiky opakují. Takže čtvrtý žák bude mít opět slabiku NE, pátý TO apod. Každý v kroužku bude mít přidělenou jednu slabiku. Následně se žáci v kruhu přesadí tak, aby slabiky vybraného slova nešly za sebou. Poté žáka za dveřmi vyučující pozve dál do třídy a na ukázání začnou všichni žáci opakovat svou slabiku. Úkolem dítěte, které bylo za dveřmi, je zjistit, o jaké vyjmenované slovo se jedná. Pokud to bude pro žáky těžké, mohou za dveře chodit ve dvojicích. Hra se může několikrát opakovat a žáci se za dveřmi střídat.

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 24 minut

- práce s učebnicí a pracovním sešitem;
- soutěž na interaktivní tabuli mezi ročníky - cvičení na vyjmenovaná slova po P vytvořená v aplikaci Hot Potatoes.

Nejdříve frontální nebo individuální výuka zvolená podle vyučujícího. Získávání nových vědomostí či procvičování již těch získaných. Témata jsou vybraná souvisle podle harmonogramu učiva pro 3. a 5. ročník. V mém případě se jednalo o výuku, během které jsem pracovala nejdříve s žáky třetího ročníku, přičemž pátáci pracovali samostatně do pracovního sešitu. Po 12 minutách došlo k výměně a má pozornost přešla na ročník pátý. V průběhu těchto 24 minut žáci převážně střídali práci s učebnicí a pracovním sešitem od nakladatelství FRAUS. Probírané učivo 3. ročníku: Vyjmenovaná slova po P. Probírané učivo 5. ročníku: Přísudek slovesný a přísudek jmenný se sponou.

Následně se žáci třetího a pátého ročníku zúčastnili soutěže, která probíhala na interaktivní tabuli. Nejdříve jeden ze zástupců třetího ročníku a jeden z pátého losovali míčky. To družstvo, které mělo míček žlutý, v soutěži začalo. Plnilo první úkol z vytvořené aplikace, jakmile však došlo k chybě, ročníky se vyměnily. Družstvo, které cvičení dokončilo správně, získalo bod. Tímto způsobem probíhalo pět cvičení. V následujících dvou se už žáci z jednotlivých ročníků střídali ihned po prvním doplnění, nebo u pexesa po prvním nesprávném otočení dvou políček.

8. Závěr: předpokládaný čas: 5 minut

- shrnutí hodiny;
- zhodnocení soutěže a vyučovací hodiny;
- zadání domácího úkolu, sebehodnocení žáků.

9. Obměny:

- soutěž na interaktivní tabuli můžeme použít i na začátku vyučovací hodiny, v rámci motivace;
- družstva lze rozdělit i jiným způsobem než na jednotlivé ročníky (děvčata x chlapce apod.).

10. Reflexe hodiny:

- motivační hra pro žáky nebyla složitá a jednotlivá slova poznávali lehce i jednotlivci;
- žáci třetího ročníku se v soutěži cítili slabšími hráči, proto bych příště volila obměnu v rozdělování na jednotlivá družstva;
- učitel kontroluje tzv. fair play soutěže, po dokončení si mohou v rámci symboliky děti navzájem potřást rukou a poražení pográtulovat vítězům;
- učitel vyzdvihne, že nezáleží na vítězi, ale na tom zúčastnit se;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině českého jazyka byly naplněny.

14.5 5. vyučovací hodina

1. **Téma:** Hodina doučování – vyjmenovaná slova po S

2. **Datum odučení:** 31. 1. 2017

3. **Výukový cíl:**

- žák zábavnou formou procvičí vyjmenovaná slova po S a slova příbuzná.

4. **Předpokládané kompetence:**

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. **Pomůcky:**

- fix nebo křída na tabuli;
- interaktivní tabule;
- cvičení na vyjmenovaná slova po S vytvořená v aplikaci Hot Potatoes.

6. **Motivace:** předpokládaný čas hry: 10 minut, záleží na počtu zvolených slov

- hra Šibenice.

Učitel nejdříve vybere jakékoliv vyjmenované slovo po S. Následně na tabuli zapíše tolik vodorovných čar, kolik je ve vybraném slově písmen. Doučujícímu žákovi můžeme napovědět tím, že mu řekneme, z jakých vyjmenovaných slov jsme čerpali. Žák následně řekne jakékoliv písmenko z abecedy. Je-li součástí určeného slova, doplní ho učitel na příslušné místo. Pokud však do slova písmeno nepatří, učitel nakreslí jednu část

ze šibenice s oběšencem. Cílem je uhádnout slovo dříve, než bude dokreslený celý oběšenec. Následně se může provést výměna a vyjmenované slovo bude vybírat žák.

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 30 minut

- práce na interaktivní tabuli.

Žák pracuje na interaktivní tabuli po celou dobu sám. Učitel dohlíží a v případě chyby nebo žádosti o pomoc, zasahuje do výuky formou vysvětlování.

8. Závěr: předpokládaný čas: 5 minut

- zhodnocení vyučovací hodiny;
- sebehodnocení žáků;
- doporučení dalšího procvičování.

9. Obměny:

- žák úkoly plní na stolním počítači;
- výměna rolí – učitel získá roli žáka, který schválně provádí chyby a žák zase roli učitele, který zasahuje do výuky (opravuje, vysvětluje).

10. Reflexe hodiny:

- žák je spokojený, že na hodině doučování je sám a může tedy pracovat na interaktivní tabuli po celou dobu;
- žák si vyjmenovaná slova po S zopakuje intenzivněji než ve skupině a dané úkoly více procvičí;
- jelikož učitel po celou dobu na žáka dohlíží, dochází při chybě ihned ke zpětné vazbě ve formě vysvětlení;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině českého jazyka byly naplněny.

14.6 6. vyučovací hodina

1. Téma: Podstatná jména + vyjmenovaná slova po V / Číslovky + vyjmenovaná slova po V

2. Datum odučení: 6. 2. 2017

3. Výukový cíl:

- žáci určí rod a číslo podstatných jmen, pomocí e-learningu procvičí vyjmenovaná slova po V;
- žáci pátého ročníku rozpoznají číslovky určité a neurčité a následně pomocí e-learningu zopakují vyjmenovaná slova po V.

4. Předpokládané kompetence:

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. Pomůcky:

- příprava hádanek na tabuli;
- stolní počítač, cvičení na vyjmenovaná slova po V vytvořená v aplikaci Hot Potatoes;
- učebnice a pracovní sešit.

6. Motivace: předpokládaný čas: 3 minuty

- hádanky.

Učitelka na tabuli připraví hádanky, které jsou zaměřené na vyjmenovaná slova po V. Žáci hádají jejich řešení.

- | | |
|--|----------|
| 1. Co dělá pes, který vydává pronikavé a dlouhé zvuky na Měsíc? | VYJE |
| 2. Čím děti projevují velké nadšení, radost a jásání? | VÝSKOTEM |
| 3. Jídlo před spolknutím v puse_____. | ŽVÝKÁME |
| 4. Jak se nazývá malé chlupaté zvíře žijící v blízkosti vody? | VYDRA |
| 5. Děti při vítězství hry jsou rušné, hlučné a hodně křičí. Co dělají? | POVYK |

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 2 x 20 minut

- práce na stolních počítačích střídaná s frontální výukou.

Žáci třetí třídy se posadí k počítačům a pracují na e-learningové aplikaci vyjmenovaná slova po V. Pátý ročník pracuje s vyučujícím na koberci, kde za pomoci učebních materiálů probíhá frontální výuka. Následně se žáci po 20 minutách prostřídají. Pátý ročník se po dobu frontální výuky věnuje druhům a skloňování číslovek. Třetí ročník podstatným jménům. Učební materiály mají žáci od nakladatelství FRAUS.

8. Závěr: předpokládaný čas: 2 minuty

- zhodnocení hodiny, sebehodnocení žáků;
- vypnutí stolních počítačů;
- příprava na následující vyučovací hodinu.

9. Obměny:

- hádanky lze zakomponovat do soutěže mezi dětmi;
- frontální výukou může nejdříve začít třetí ročník, záleží na vyučujícím;
- pořadí hádanek zamícháme.

10. Reflexe hodiny:

- některé žáky sedící u PC by frontální výuka, probíhající na koberci, rušila, proto je tedy možné frontální výuku provádět v jiné třídě;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině byly naplněny.

14.7 7. vyučovací hodina

1. Téma: Vyjmenovaná slova po Z / Skloňování číslovek

2. Datum odučení: 28. 2. 2017

3. Výukový cíl:

- žáci třetího ročníku upevní vědomosti o vyjmenovaných slovech po Z;
- žáci pátého ročníku se naučí skloňovat číslo tři a čtyři.

4. Předpokládané kompetence:

- kompetence k učení (motivujeme žáky při výuce k celoživotnímu vzdělávání);
- kompetence k řešení problémů (navádíme žáky k tvořivému a logickému myšlení při plnění úkolů);
- kompetence komunikativní (vedeme žáky k všestranné a otevřené komunikaci mezi sebou);
- kompetence sociální a personální (při výuce diskutujeme, vyměňujeme si své názory, navzájem se oceňujeme a povzbuzujeme);
- kompetence občanské (jsme ke všem tolerantní a ohleduplní);
- kompetence pracovní (navzájem si při výuce pomáháme, řešíme praktické činnosti, neseme zodpovědnost za splnění úkolu).

5. Pomůcky:

- vytisknout žákům z třetího ročníku prvních šest úkolů z aplikace v Hot Potateos na vyjmenovaná slova po Z;
- interaktivní tabule, cvičení na vyjmenovaná slova po Z vytvořená v aplikaci Hot Potateos;
- učebnice, pracovní sešit;
- indicie na barevném papíru – Příloha H.

6. Motivace: předpokládaný čas: 8 minut

- hra Detektiv.

Nejprve učitel vymyslí tři indicie ke každému vyjmenovanému slovu po Z. Aby bylo jasné, že indicie patří k jednomu slovu, rozlišíme je barevně. To znamená, že první

tři indicie, které se týkají slova brzy, vytiskneme např. na žlutý papír. Další ke slovu jazyk vytiskneme např. na modrý papír apod. Následně učitel žákům ve třídě všechny indicie schová. Úkol žáků je indicie najít, vytvořit skupinky podle barev a přijít na to, které vyjmenované slovo se pod danými indiciemi nachází. Žáci, na které indicie nezbyde, se libovolně rozmístí do vzniklých skupin. Na závěr žáci předstoupí před třídu a vše přečtou.

7. Hlavní část hodiny: předpokládaný čas: 30 minut

- zadání samostatné práce a následná kontrola.

Žáci vyřeší samostatně vytisknutý pracovní list. Během této práce se učitel věnuje pátému ročníku. Následně za pomoci interaktivní tabule provedou žáci třetího ročníku kontrolu správnosti daného listu. Děti se u tabule jednotlivě střídají a učitel kontroluje, zda jsou úkoly plněny dobře. Žáci sedící v lavici podle interaktivní tabule kontrolují svá řešení a popřípadě opravují. Na závěr si žáci třetího ročníku na tabuli zahrají poslední úkol a tím je pexeso. Pátý ročník v této hodině mladším žákům nepomáhá. Po společné práci s učitelem, začínají pracovat samostatně na řešení v učebnici, ve které skloňují číslovky tři a čtyři.

8. Závěr: předpokládaný čas: 7 minut

- vybírání pracovních listů;
- u pátého ročníku kontrola úkolu z učebnice;
- zhodnocení hodiny, sebehodnocení žáků.

9. Obměny:

- vymyslíme ve hře tolik indicií, kolik máme ve škole žáků.

10. Reflexe hodiny:

- při hře je nutné počítat s tím, že děti budou hlasité, vždy když indicii najdou, tak nahlas radostí vykřiknou;
- žáci pracovali v hlavní části samostatně a v tichosti;
- hodina neměla časové prodlevy;
- stanovené cíle v této vyučovací hodině byly naplněny.

15. Evaluace e-learningu

Pro evaluaci e-learningu jsem se zamyslela nad splněním cílů vyučovacích hodin a využila výzkumných metod pozorování, skupinový rozhovor a dotazník.

15.1 Pozorování žáků při práci s e-learningem

Při svém pozorování ve vyučovacích hodinách, jsem se především zaměřila na práci dětí s e-learningovým materiálem. Zda jsou pro žáky zadání a jednotlivá cvičení srozumitelná a zda úkoly odpovídají věku a vědomostem žáků. V neposlední řadě jsem sledovala práci žáků a úspěšnost v e-learningových cvičeních.

Vytvořený e-learningový materiál je rozdělený do sedmi bloků. Každý z nich je tvořen z několika odlišných cvičení, zaměřených na vyjmenovaná slova. Úkoly v blocích jsou však navzájem podobného charakteru a mění se v nich pouze obsah. Výhodou stejného typu je, že stačilo žákům vysvětlit princip doplňování a orientaci v jednotlivých cvičeních pouze první vyučovací hodinu. V těch následujících již zvládali pracovat samostatně, bez jakýchkoliv dotazů.

Práce s e-learningovým materiálem na ZŠ Krakovany probíhala vždy na stolních počítačích nebo interaktivní tabuli. Před začátkem vyučování jsem se vždy postarala o zapnutí techniky a přípravy cvičení tak, aby žáci ihned po zvonění byli schopni pracovat. Jelikož děti mají zkušenost s prací na počítači a interaktivní tabuli již od druhé třídy, kdy dochází do počítačového kroužku, problém s manipulací děti žádný neměly.

Vytvořená e-learningová cvičení byla ve výuce vyzkoušena během hlavní části hodiny. A to formou skupinové, nebo samostatné práce. Při plnění úkolů žáci pracovali pozorně. Pomocí vytvořených cvičení jsem jim nabídla zábavnější výuku bez různých stereotypů, ze které byli nadšeni. Všichni žáci přivítali, když mohli přijít k tabuli a vypracovávat úkol podle zadání, nebo pracovat samostatně u stolních počítačů a tím vyzkoušet všechna cvičení. Při pozorování jsem si všimla, že žáci se specifickými poruchami učení, získávají při práci s e-learningem větší sebevědomí. Úkoly prováděli ctížádostivěji než při klasické frontální výuce.

Uvedené zadání u každého cvičení bylo pro žáky srozumitelné. Při druhé vyučovací hodině bylo zřejmé, že už ho žáci občas i letmo přeskakují a rovnou pracují na vyřešení úkolu. Ze začátku pracovali v aplikaci systematicky. Během třetí vyučovací hodiny byl však náznak toho, že některá cvičení by přeskočili a rovnou přešli ke křížovce a k pexesu. Práci však v zadaném časovém úseku stíhali i ti nejpomalejší. To mě utvrdilo v tom, že aplikace jsou vytvořené přiměřeně k věku dítěte. Někteří měli dokonce dostatek času, aby si úkoly s největší chybou vyzkoušeli znovu a tím si je dostatečně procvičili.

Děti při výuce byly snaživé a soutěživé. Vyučovací hodiny se zdály být účinné. Zda byly hodiny opravdu efektivní, jsem zjišťovala pomocí pravopisného cvičení, zkoušení a diktátu, ve kterém žáci dopadli velice dobře. Žáci se do výuky s informačními technologiemi zapojili iniciativně. Výhodou pro žáky byla průběžná a zároveň okamžitá zpětná vazba ve správnosti cvičení. Vyučovací hodina splnila své stanovené cíle.

Těchto sedm vyučovacích hodin mě přesvědčilo o tom, že pokrok nezastavíme. Pokud chceme žáky podpořit v aktivitě, rozvíjet jejich vědomosti a dovednosti, měli bychom nezáživný výklad proměnit v moderní vzdělávací proces. A jednou z možností je právě využití atraktivity moderních informačních technologií.

15.2 Dotazníkové šetření a skupinový rozhovor

Dotazníkové šetření a následně skupinový rozhovor byly provedeny s žáky na konci února 2017, bezprostředně hned po poslední vyučovací hodině českého jazyka, kde byla metoda e-learningu použita.

Pomocí dotazníkového šetření a následně skupinového rozhovoru jsem zjišťovala postoj k e-learningovým aplikacím a k jejich využití.

15.2.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo provedeno za pomoci čtyř uzavřených otázek, které byly vytištěny na papír a každý z žáků na ně odpovídal samostatně a anonymně. Odpovědi označovali kroužkem. K vyplnění žákům stačilo pět minut. Uvedená otázka a forma odpovědi pro ně byla srozumitelná. Vyplnění dotazníku provedlo celkem 20 žáků. Jednalo se o třetí třídu malotřídní školy, která je tvořena z třetího a pátého ročníku. Všichni žáci byli součástí mého pozorování a v průběhu sedmi vyučovacích hodin pracovali na plnění e-learningových úkolů.

Dotazník se sestával z následujících otázek a odpovědí. Odpovědi jsem uvedla v procentech.

1, Zaujalo tě vyučování českého jazyka pomocí těchto aplikací?

ANO 95%

NE 5%

2, Chtěl/a bys, aby se aplikace ve výuce objevovaly častěji?

ANO 95%

NE 5%

3, Myslíš si, že práce s takovými cvičeními může být pro tebe přínosná?

ANO 80%

NE 20%

4, Kterou výuku českého jazyka upřednostňuješ? S použitím informační technologie nebo bez ní?

Upřednostňuji výuku s použitím informační technologie 75%

Upřednostňuji výuku bez použití informační technologie 25%

15.2.2 Skupinový rozhovor

Skupinový rozhovor je pomocná výzkumná metoda kvalitativní části výzkumu. Při sestavování účastníků skupinového rozhovoru, se přihlíží ke společné kulturní nebo sociální zkušenosti závislé na pohlaví, zaměstnání, zájmu apod. (Průcha a kol., 2009) V mém případě se jednalo o skupinu (třídu) 20 žáků, kteří v rámci vyučovacích hodin českého jazyka pracovali v e-learningových aplikacích. K získání informací, zkoumaného tématu, se využívá skupinová interakce, díky níž se žák stává anonymním (Průcha a kol., 2009). Ta probíhala na ZŠ Krakovany 28. 2. 2017. Přírozeným prostředím byla pro účastníky třída, proto se tam skupinový rozhovor odehrával. Žáci se v kolektivu cítili bezpečně, nebáli se projevit svůj názor a pohled na e-learningové aplikace.

Žáci uvedli, že z jednotlivých e-learningových aplikací jsou nadšení. Popisovali obrázky z pexesa, nebo se zamýšleli nad otázkami z křížovky. Cvičení se jim zdála být přínosná, protože jednotlivé úkoly se zabývaly probíranou látkou. U negativních stanovisek žáci uvedli, že i přesto, že je výuka zaujala a jsou pro častější využívání e-learningu, mají pocit, že se nic nového nenaučili. Odůvodňovali to tím, že občas úkoly vyplňovali neuváženě, tzv. pokusem a také tím, že si pouze hráli a nemají tedy pocit, že by se učili. Nakonec se celý rozhovor stočil pouze ke vzájemnému „předhánění“ o tom kdo měl cvičení rychleji, bezchybněji nebo kdo se nenechal nachytat „chytákem“.

Ze skupinového rozhovoru jsem měla pocit, že žáci často v odpovědích bojují s rodinnými zásadami typu: nemůžu být dlouho na stolním počítači, protože by se mi zhoršil zrak, nebo můžu být u informační technologie pouze 30 minut denně apod.

16. Digitální záznam

Fotografie byly pořizovány v průběhu vyučovacích hodin. Zachycují žáky při práci s cvičeními, vytvořenými v Hot Potatoes. Fotografie jsou v přílohách I až O.

17. Závěr

Metoda e-learningu se po vyhodnocení, všemi uvedenými metodami osvědčila jako účinná a vedoucí k naplnění cílů vyučovacích hodin. Použití této metody, po zpětné vazbě od dětí, mohu doporučit. E-learning lze využít jako prostředek k ozvláštnění vyučovacích hodin. Jeho využití, za pomoci integrativních informačních technologií, se stává standardem pro výuku obecně. Lze ho využít nejen v malotřídních školách, ale v oblasti školství vůbec.

Implementace e-learningu probíhala na malotřídní škole, která se celým jménem nazývá Základní a Mateřská škola Krakovany. Z pozorování, které probíhalo při realizaci e-learningu, se ukázalo, že žáci úkoly plní rádi, jsou do výuky více zapálení. Výhodou je individuální tempo. Výuka českého jazyka je za pomoci e-learningu a využití ICT pro děti atraktivnější. Což se později pomocí skupinového rozhovoru a dotazníkového řešení potvrdilo. Ze čtyř položených otázek jsme došli k tomu, že žáci používání e-learningu ve výuce hodnotí kladně. Většina z nich si uvědomila, že tímto způsobem hodina probíhá zábavněji, poutavěji a rychleji. V dnešní době bychom moderní technologii do výuky zapojovat měli, protože žáky práce s e-learningem motivuje, udržuje jejich pozornost, zvětšuje sebevědomí, u některých může zlepšovat i známky a ihned ukazuje zpětnou vazbu.

18. Bibliografie

BROŽOVÁ, Lenka, 2013. *Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v pracovních činnostech na 1. stupni ZŠ v malotřídní škole* [online]. Plzeň, 123 s. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/handle/11025/8950>. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Jarmila Honzíková.

DOSTÁL, Jiří, ed., 2011. *Nové technologie ve vzdělávání: vzdělávací software a interaktivní tabule*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 130 s. ISBN 8024429411.

GARRISON, D. Randy a Heather KANUKA, 2004. Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. In: *The internet and higher education* [online]. Volume 7, Issue 2. Calgary: Elsevier, 95–105 s. [cit. 2017-04-17]. DOI: <http://doi.org/10.1016/j.iheduc.2004.02.001>. ISSN 1096-7516.

GESCHWINDER, Jan, Bronislava RŮŽIČKOVÁ a Evžen RŮŽIČKA, 1995. *Technické prostředky ve výuce*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 57 s. ISBN 8070675845.

HOUŠKA, Tomáš, 1995. *Škola pro třetí tisíciletí: škola je hra! : dějepis : pedagogika postindustriální společnosti : výběr z článků*. 1. vyd., (Pedagogika postindustriální společnosti), 2. vyd. (Dějepis), 3. vyd. (Škola je hra). Praha: Papyrus, 518 s. ISBN 8090174043.

KOLÁŘ, Zdeněk a Renata ŠIKULOVÁ, 2007. *Vyučování jako dialog*. 1. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada), 130 s. ISBN 9788024715414.

KOPECKÝ, Kamil, 2006. *E-learning (nejen) pro pedagogy*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 125 s. Vzdělávání a informace. ISBN 8085783509.

KOSOVÁ, Jaroslava, Gabriela BABUŠOVÁ a Arlen ŘEHÁČKOVÁ, 2009. *Český jazyk: pro 3. ročník základní školy*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 200 s. ISBN 9788072388608.

MAŇÁK, Josef, 1997. *Alternativní metody a postupy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 90 s. ISBN 8021015497.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2003. *Výukové metody*. Brno: Paido, 219 s. ISBN 8073150395.

- MANĚNA, Václav, 2015. *Moderně s Moodlem: jak využít e-learning ve svůj prospěch?* Praha: CZ.NIC, 294 s. ISBN 9788090580275.
- MANĚNOVÁ, Martina, 2012. *Vliv ICT na práci učitele 1. stupně základní školy*. 1. vyd. Praha: Extrasystem Praha, 124 s. ISBN 9788087570098.
- MASARYK, Tomáš Garrigue, 1920. *J.A. Komenský: přednáška T.G. Masaryka*. 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství, 16 s.
- MÜLLER, Oldřich, 2014. *Terapie ve speciální pedagogice*. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada, 508 s. Pedagogika. ISBN 9788024741727.
- NELEŠOVSKÁ, Alena a Hana SPÁČILOVÁ, 1999. *Didaktika IV*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 46 s. ISBN 8024400375.
- PACHLER, Norbert a Caroline DALY, 2011. *Key issues in e-learning*. London: Continuum International Pub. Group, 171 s. ISBN 9781441145246.
- PRŮCHA, Jan, ed., 2009. *Pedagogická encyklopedie*. 1.vyd. Praha: Portál, 935 s. ISBN 9788073675462.
- SLABÝ, Zdeněk Karel, 2007. *Nedokončené pohádky*. 1. vyd. Praha: Portál, 103 s. ISBN 9788073671860.
- SOLFRONK, Jan, 1995. *Problematika organizačních forem vyučování a alternativního školství*. Praha: Univerzita Karlova, 51 s. Učební texty z didaktiky.
- SVOBODOVÁ, Jarmila a Vladimír JŮVA, 1995. *Alternativní školy*. Brno: Paido, 76 s. ISBN 8085931001.
- ŠIMONOVÁ, Ivana a Petra POULOVÁ, 2012. *Learning style reflection within tertiary e-education*. 1st issue. Hradec Králové: WAMAK CZ in Miloš Vognar M&V, 105 s. ISBN 9788086771519.
- TRNKOVÁ, Kateřina, Dana KNOTOVÁ a Lucie CHALOUPKOVÁ, 2010. *Málotřídní školy v České republice: malotřídky*. 1. vyd. Brno: Paido, 197 s. ISBN 9788073152048.
- TUPÝ, Karel, 1978. *K didaktickým problémům málotřídních škol*. 1.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Pedagogická teorie a praxe, 145 s.
- VÍŠKA, Václav, 2009. *Vybrané aktivizující metody výuky v hodinách českého jazyka na ZŠ*. 1. vyd. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 62 s. ISBN 9788074350153.

Vyhláška 256/2012 Sb: O základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. In: *Sbírka zákonů*.

Zákon 561/2004 Sb: Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*.

ZORMANOVÁ, Lucie, 2012. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. 1. vyd. Praha: Grada, 155 s. Pedagogika. ISBN 9788024741000.

ZOUNEK, Jiří, Libor JUHAŇÁK, Hana STAUDKOVÁ a Jiří POLÁČEK, 2016.

E-learning: učení (se) s digitálními technologiemi. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 279 s. ISBN 9788075522177.

19. Seznam obrázků a příloh

<i>Obrázek 1: Úvodní stránka Hot Potatoes s výběrem modulů (print screen)</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek 2: Úvodní stránka (print screen)</i>	<i>40</i>
<i>Obrázek 3: Vyjmenovaná slova po B – seřad' ve správném pořadí – Jmix (print screen)</i>	<i>41</i>
<i>Obrázek 4: Vyjmenovaná slova po B – doplň i, í, y, ý – Jcloze (print screen)</i>	<i>42</i>
<i>Obrázek 5: Vyjmenovaná slova po B – doplň řadu a najdi – Jcloze (print screen)</i>	<i>43</i>
<i>Obrázek 6: Vyjmenovaná slova po B – přiřad' – Jmatch drag-drop (print screen)</i>	<i>44</i>
<i>Obrázek 7: Vyjmenovaná slova po B – co do řady nepatří – Jquiz (print screen)</i>	<i>45</i>
<i>Obrázek 8: Vyjmenovaná slova po B – křížovka – Jcross (print screen)</i>	<i>46</i>
<i>Obrázek 9: Vyjmenovaná slova po B – pexeso – Jmatch drag-drop (print screen)</i>	<i>47</i>
<i>Příloha A: Pracovní list pro pátý ročník</i>	<i>75</i>
<i>Příloha B: Lístčky na čelo</i>	<i>77</i>
<i>Příloha C: Nedokončená pohádka</i>	<i>78</i>
<i>Příloha D: Slovní druhy</i>	<i>79</i>
<i>Příloha E: Vzorec pro doplňování písmen</i>	<i>80</i>
<i>Příloha F: Zadání pro žáky</i>	<i>80</i>
<i>Příloha G: Lístčky pro hru Pantomima</i>	<i>82</i>
<i>Příloha H: Indicie</i>	<i>83</i>
<i>Příloha I: Foto 1 (vlastní)</i>	<i>84</i>
<i>Příloha J: Foto 2 (vlastní)</i>	<i>84</i>
<i>Příloha K: Foto 3 (vlastní)</i>	<i>85</i>
<i>Příloha L: Foto 4 (vlastní)</i>	<i>85</i>
<i>Příloha M: Foto 5 (vlastní)</i>	<i>86</i>
<i>Příloha N: Foto 6 (vlastní)</i>	<i>86</i>
<i>Příloha O: Foto 7 (vlastní)</i>	<i>87</i>
<i>Příloha P: Foto 8 - Dotazník</i>	<i>88</i>
<i>Příloha Q: CD e-learningové aplikace vytvořené v Hot Potatoes - Vyjmenovaná slova</i>	

20. Přílohy

Příloha A: Pracovní list pro pátý ročník

PRACOVNÍ LIST PRO PÁTÝ ROČNÍK

Zadání k prvnímu cvičení

Najdi v řadě slovesa a dej je do 2. os., č. j., způsobu podmiňovacího. Správný tvar slov napiš.

Zadání k druhému cvičení

Vypiš všechna přídavná jména ve cvičení a uveď, o jaký druh se jedná (např. zbytečný – příd. jm. tvrdé)

Zadání ke třetímu cvičení

Vyber ze všech vyjmenovaných slov po B podstatná jména a urči jejich vzor (např. obyvatel – vzor muž)

Zadání ke čtvrtému cvičení

Vyber si jedno slovo se správně spojeným významem a vytvoř větu. (např. přibít – přitlouci políčku hřebíkem **Pomohl jsem paní učitelce přibít políčku na zeď.**)

Zadání k pátému cvičení

Vyber z úlohy libovolné slovo a urči jeho hláskovou a slabičnou stavbu.

Zadání k šestému a sedmému cvičení

Pracuj společně ve dvojici na křížovce. V doplňování se střídejte. Na závěr si zahrajte pexeso podle klasických pravidel. (1. pravidlo: postupně otáčejte dvojice karet, 2. pravidlo: pokud dvojici najdete, otáčíte znovu, 3. pravidlo: hrajete do doby, dokud nejsou všechny dvojice otočené 4. pravidlo: vítěz je ten, kdo našel nejvíce dvojic)

ŘEŠENÍ PRACOVNÍHO LISTU

Zadání k prvnímu cvičení

Najdi v řadě slovesa a dej je do 2. os., č. j., času minulého a způsobu podmiňovacího. Správný tvar slov napiš.

být - bys bydlit – bys bydlel

Zadání k druhému cvičení

Vypiš všechna přídavná jména ve cvičení a uveď, o jaký druh se jedná (např. zbytečný – příd. jm. tvrdé)

přibyslavský – přídav. jm. tvrdé, neodbytný – přídav. jm. tvrdé, mobilní – přídav. jm. měkké, starobylý – přídav. jm. tvrdé

Zadání ke třetímu cvičení

Vyber ze všech vyjmenovaných slov po B podstatná jména a urči jejich vzor (např. obyvatel – vzor muž)

Byt – vzor hrad, příbytek – vzor hrad, nábytek – vzor hrad, dobytek – vzor hrad, obyčej – vzor stroj, bylina – vzor žena, kobyla – vzor žena, býk – vzor pán, Přibyslav – vzor kost

Zadání ke čtvrtému cvičení

Vyber si jedno slovo se správně spojeným významem a vytvoř větu. (např. přibít – přitlouci poličku hřebíkem **Pomohl jsem paní učitelce přibít poličku na zeď.**)

Odbít – odtlouci, hodiny odbili půlnoc

Věta: Ve vesnici na kostele odbila šestá hodina.

Zadání k pátému cvičení

Vyber z úlohy libovolné slovo a urči jeho hláskovou a slabičnou stavbu.

Ná | by | tek

Xo | xo | xox

Zadání k šestému a sedmému cvičení

Pracuj společně ve dvojici na křížovce. V doplňování se střídáte. Na závěr si zahrajte pexeso podle klasických pravidel. (1. pravidlo: postupně otáčejte dvojice karet, 2. pravidlo: pokud dvojici najdete, otáčíte znovu, 3. pravidlo: hrajete do doby, dokud nejsou všechny dvojice otočené 4. pravidlo: vítěz je ten, kdo našel nejvíc dvojic)

Příloha B: Lístčky na čelo

ž_vot
c_trón
koš_le
j_trocel
koč_čka
tř_da
d_lna
skř_ň
bud_k
př_stav
ob_vatelé
ob_čejný
k_selý
roh_
k_tara
d_m
r_m
br_le
mot_l
d_ně

O čtenáři a vose

Byl jednou jeden čtenář, jmenoval se Četmír – nepleťte si ho s Čestmírem – a ten čtenář četl, kudy chodil, kudy seděl, kudy ležel, kudy stál a kudy spal (to se mu alespoň zdálo, že čte). Četl v jednom kuse a někdy dokonce v kusech několika (když měl rozečteno více knížek naráz).

Jednou si takhle klidně četl na lavičce v parku, četl si vsedě, četl si vleže, četl si ve stoji o rukou, když ho sedění a ležení omrzelo, když tu náhle... bzzz a bzzz... byl obletován. Vosou. Buď to byla vosa četbychtivá, nebo jí voněla Četmírova pomáda na vlasy, zkrátka a dobře vosa kroužila Četmírovi kolem hlavy, nalétávala mu na knihu odpředu a odzadu, zleva i zprava a bzučela. Ta vám bzučela – no přímo protivně.

Četmír se po ní ohnal rukou, vosa se ruce vyhnula obloukem. Četmír po ní kopl nohou, vosa zakličkovala kolem boty. Četmír po ní plácal kloboukem, vosa ho podlétla a bzučela jako siréna. „Takhle to dál nejde,“ svěsil hlavu Četmír, „vždyť vůbec nevím, co čtu, řádky se mi mihají a smysl věty uniká. Té vosy vosací se musím zbavit.“

Prvně v životě odložil knihu, svého nejlepšího přítele, na lavičku, vstal a chopil se klobouku jako poboční zbraně. Vosa se bzučivě zasmála:

„Kampak na mě s tou hučkou!“ A létala a dorážela a kroužila a vznášela se a padala střemhlav a kličkovala. Jenomže jednou omylem zakličkovala naopak a ocitla se pod kloboukem.

Pod kloboukem ji přikryla tma, vosa lezla sem, vosa lezla tam a nadurděně si pobzukovala: „Bzzz – tady není východ, bzzz – tady taky není východ...“

Četmír se blaženě posadil na lavičku a zabořil se znovu do knihy. Jen občas zdvihl hlavu, aby se přesvědčil, že vosa ještě bzučí bručí v kloboukovém vězení a nebude se mu míchat mezi řádky. Ách, jak je to báječné v klidu si číst!

V klidu, nojo, ale ten klid je přílišný, ten klid je přímo přenáramný! Četmír sklapl knihu a čekal. Ne, neozvalo se ani bziknutí. Co se stalo s vosou? A co udělal Četmír? Je to na vás, děti! (Slabý, 2006, s. 50).

PODSTATNÁ JMÉNA

PŘÍDAVNÁ JMÉNA

ZÁJMENA

ČÍSLOVKY

SLOVESA

PŘÍSLOVCE

PŘEDLOŽKY

SPOJKY

ČÁSTICE

CITOSLOVCE

B _ _ _ _ **A**

1. stanoviště – Slovní druhy

**Sestavte řadu
slovních druhů a ke
každému z nich
vymyslete alespoň
tři slova**

2. stanoviště – Slovní druhy

Pracuj na úkolech pomocí interaktivní tabule

3. stanoviště – Slovní druhy

Dokonči pohádku

4. stanoviště – DOPLŇOVAČKA

Vymysli co největší počet slov do uvedeného vzorce

mýt nádobí
myš okusující nábytek
princezna
hlemýžď plazící se po zemi
vymýtit les
král na koni
šašek
rytíř
zamykat dům
plačící dítě
stydlivý člověk
vykulený zajíc
poletující hmyz
dlouhý, široký, bystrozraký
vzteklý tatínek

Indicie

Vyjmenované slovo **BRZY**

- slovo má pouze dvě slabiky
- ve slově se ukrývá slabikotvorné r
- synonymum k tomuto slovu je časně nebo raně

Vyjmenované slovo **JAZYK**

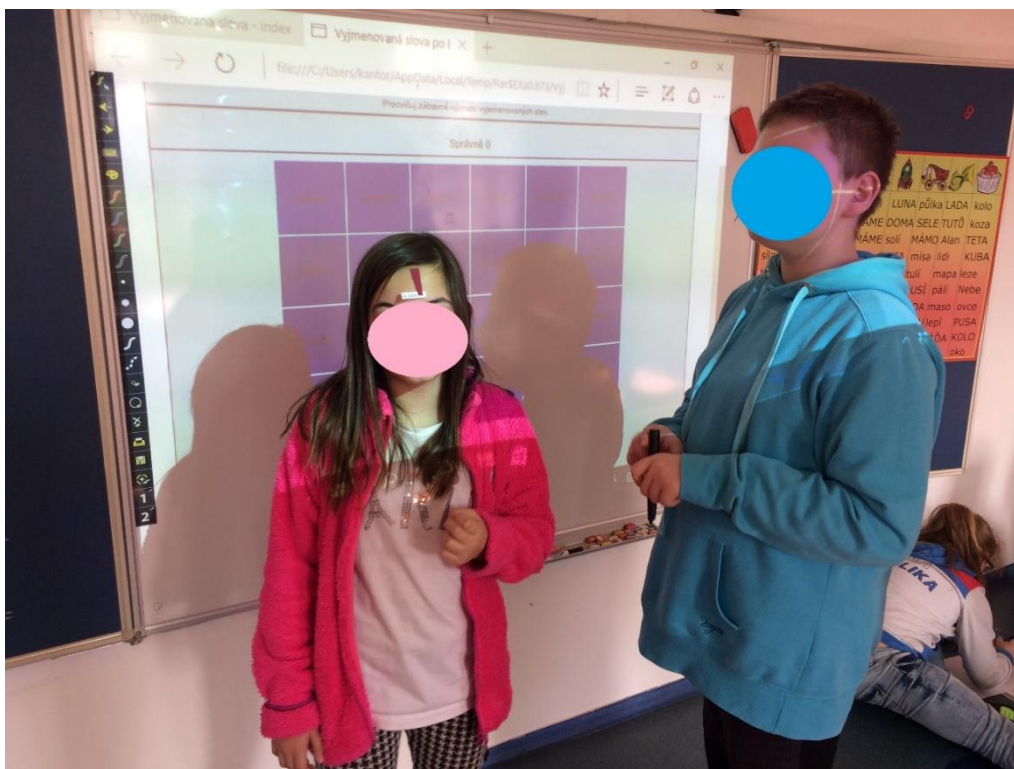
- jedná se o podstatné jméno
- patří mezi slova mnohoznačná
- slovo je tvořeno ze dvou slabik

Vyjmenované slovo **Nazývat se**

- synonymem slova je jmenovat se
- znamená, že někoho pojmenováváme
- výraz je tvořen ze dvou slov

Vyjmenované slovo **Ruzyně**

- jedná se o název části Prahy, kde je letiště
- slovo má tři slabiky
- na konci slova je ě



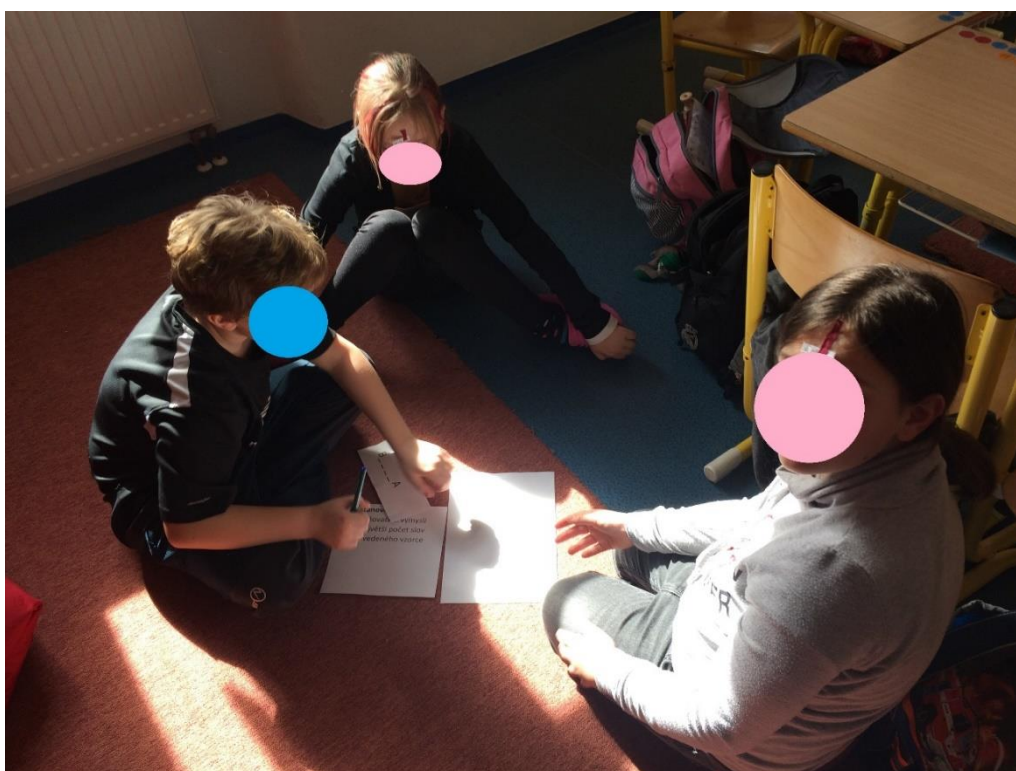
Příloha I: Foto 1 (vlastní)



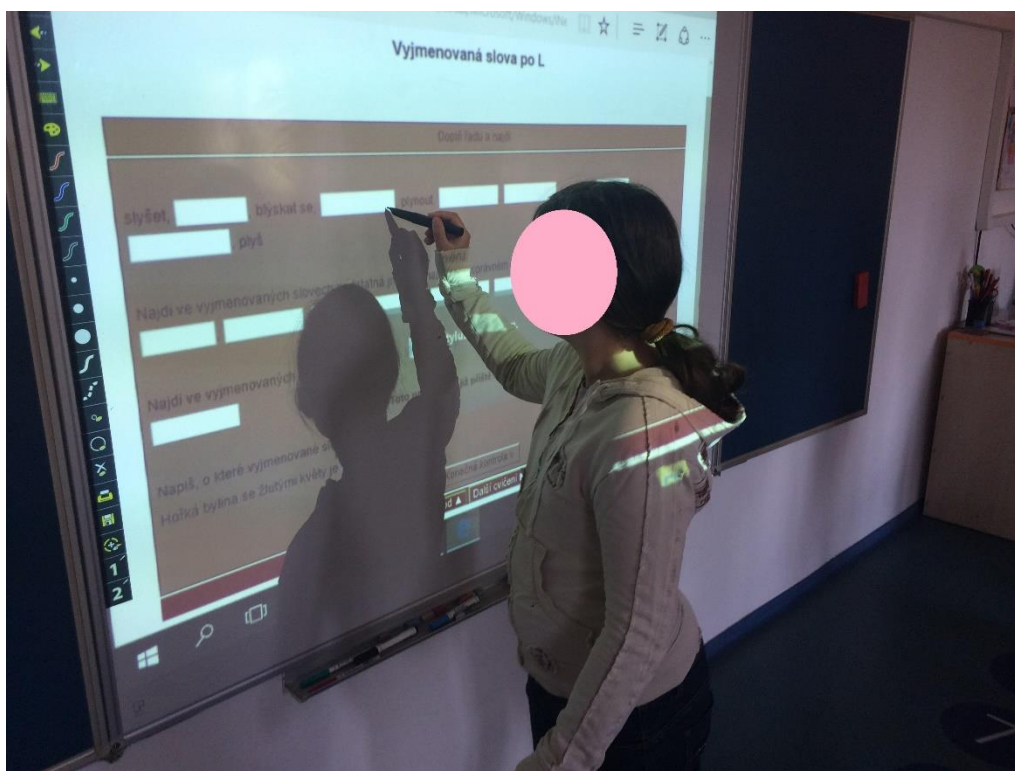
Příloha J: Foto 2 (vlastní)



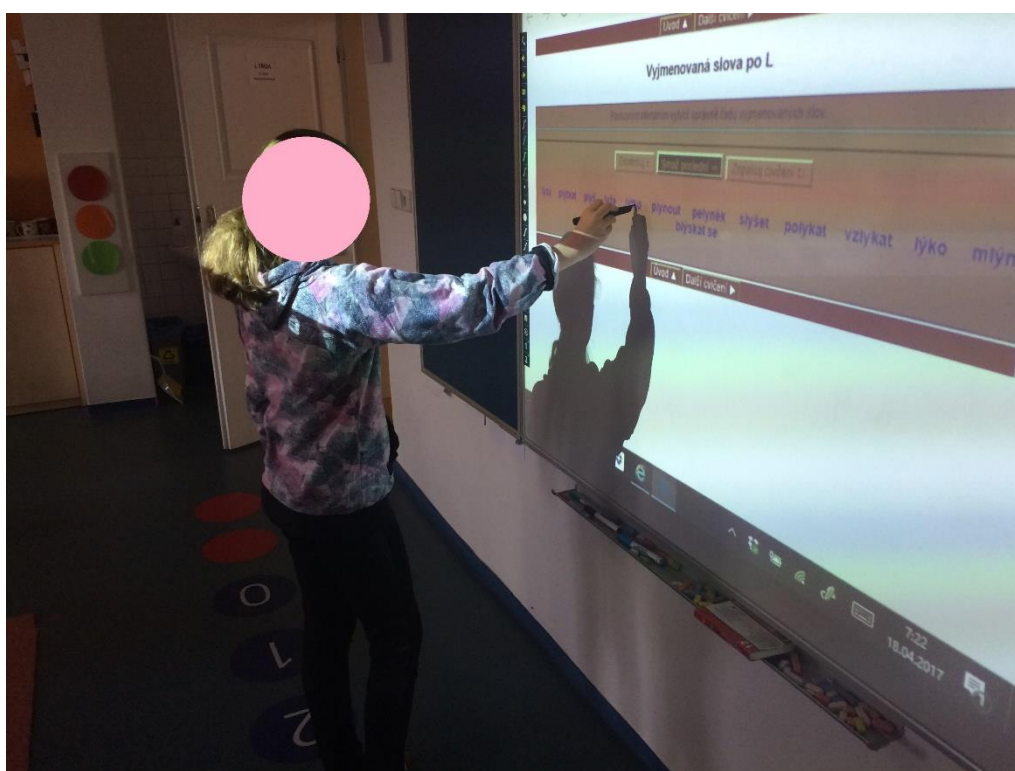
Příloha K: Foto 3 (vlastní)



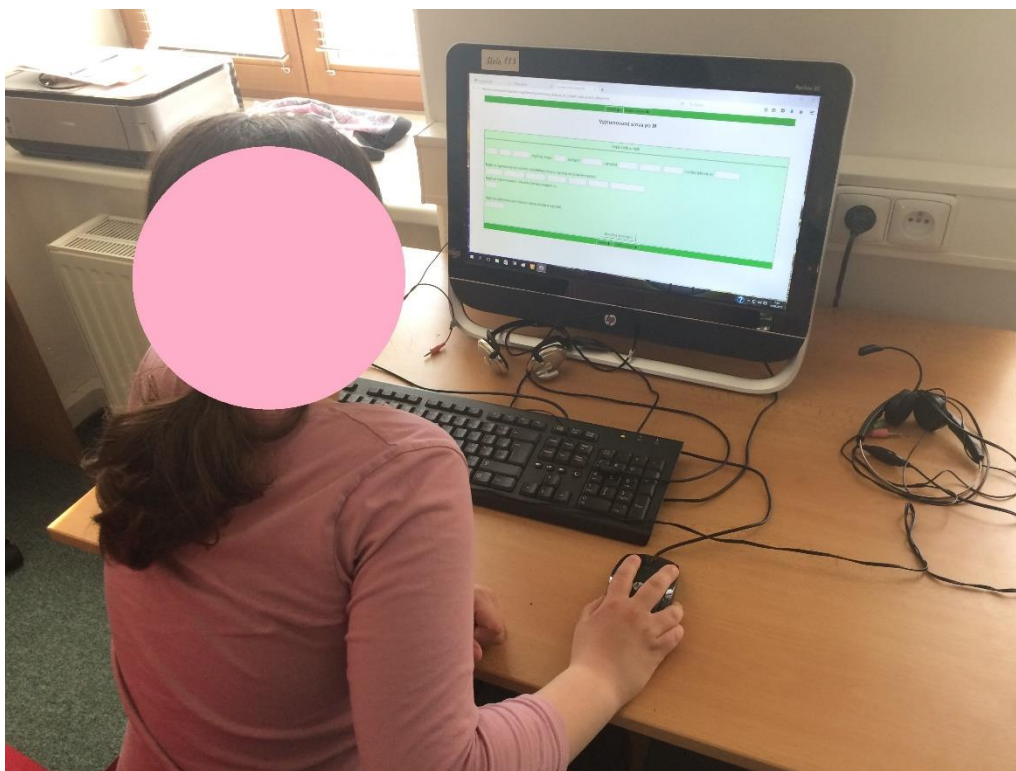
Příloha L: Foto 4 (vlastní)



Příloha M: Foto 5 (vlastní)



Příloha N: Foto 6 (vlastní)



Příloha O: Foto 7 (vlastní)

Dotazník

- Svou odpověď zakroužkuj

1) Zaujalo tě vyučování českého jazyka pomocí těchto aplikací?

☒ ANO

☐ NE

2) Chtěl/a bys, aby se aplikace ve výuce objevovaly častěji?

☒ ANO

☐ NE

3) Myslíš si, že práce s takovýmito cvičeními může být pro tebe přínosná?

☒ ANO

☐ NE

4) Kterou výuku českého jazyka upřednostňuješ? S použitím informační technologie nebo bez ní?

☒ S použitím informační technologie

☐ Bez použití informační technologie